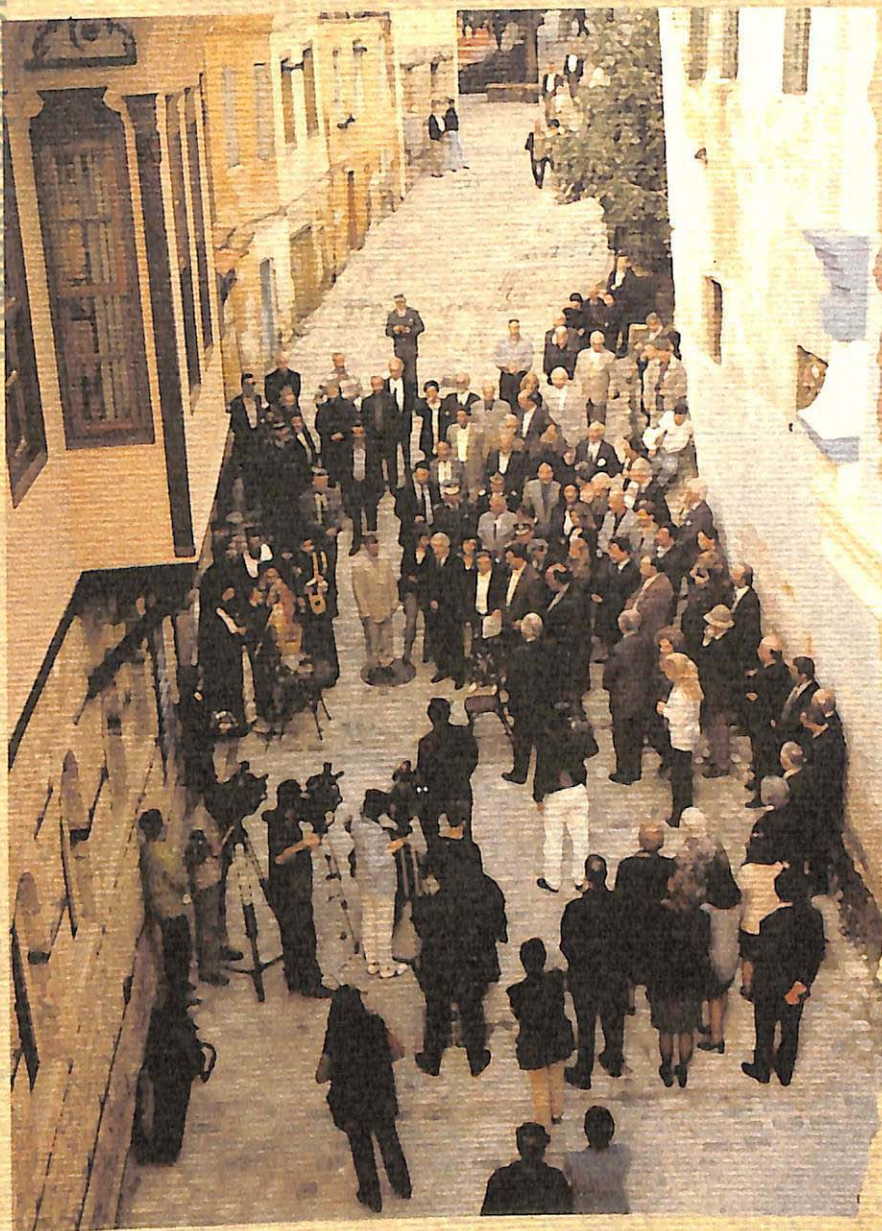

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΔΡΩΜΕΝΑ

Φθινόπωρο-Χειμώνας 2000

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Αρ. έκδοσης 30

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

πρόεδρος
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ
αντιπρόεδρος
ΣΤΕΡΓΙΟΣ ΖΥΓΟΥΜΑΝΟΣ
μέλη
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΥΡΣΟΥΖΙΔΗΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΣΟΦΙΑΝΙΔΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΟΥΜΕΛΙΔΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΔΡΑΓΚΟΛΑΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

διευθυντής
ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ
διεύθυνση οικονομικού
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΑΡΑΤΣΙΔΗΣ
διεύθυνση προγραμματισμού
ΧΑΡΟΥΛΑ ΟΥΣΟΥΛΤΖΟΓΛΟΥ
διεύθυνση παραγωγής
ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΤΑΝΤΖΟΣ
διεύθυνση εκπαιδευτικού-τεκμηρίωσης
ΣΟΦΙΑ ΧΙΟΝΙΔΟΥ
διεύθυνση τεχνικού
ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
γραμματεία
ΟΛΓΑ ΜΥΛΩΝΑ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΒΕΡΡΟΣ
βιβλιοθηκονόμος
ΒΟΥΛΑ ΚΟΤΣΑΛΟΥ-ΠΑΠΑΡΗ
γενικών καθηκόντων
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

Πολιτιστικά Δρώμενα

Υπεύθυνος έκδοσης
Γιάννης Καμπούρης

Υπεύθυνος Σύνταξης
Μιχάλης Κουρόγλου

Πολιτιστικά
Δρώμενα
Φθινόπωρο-Χειμώνας 2000

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

- 2 Σημείωμα της σύνταξης
- 3 Παύλεια
- 6 Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ
B. Βαλαβάνης
- 11 Ξενάγηση στη Λαϊκή Αρχιτεκτονική του Ρουμλουκιού
Γ. Ντελιόπουλος
- 15 Συνέντευξη με τον ηθοποιό Δημ. Μαυρόπουλο
από τον Μ. Κουρόγλου
- 18 Το βλέμμα στη Βαλκανική Αρχιτεκτονική
- 25 Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια
Π. Γ. Παπαδημητρίου
- 30 Βιβλιοπαρουσιάσεις
Βούλα - Κοτσάλου Πάπαρη

Απ' εμπλουσιμένα

Διολισθήσαμε. Ως άλλοι ΝΑΤΟπα-
θείς ανακαλύψαμε αργά την
ημερομηνία... έκδοσης
των «Δρώμενων». Προ-
σπαθήσαμε αλλά ατυχήσαμε
για λόγους ανεξαρτήτους των
θελήσεών μας. Αλλά εν πάση
περιπτώσει ας μη μεμψιμοι-
ρούμε. Άλλωστε άλλα πε-
διά περισσότερο ζωτικά
για την υλική υπόσταση
του ανθρώπου απασχο-
λούν την ευρωπαϊκή και την

τοπική κοινότητα. Εμείς ας ανησυχούμε για
την τροφή του πνεύματος και το καλλιτε-
χνικό απείκασμά της, με μερικές από τις
Τέχνες που φιλοξενούνται στην παρούσα
έκδοση. Το Συνέδριο για την Παραδοσιακή
Βαλκανική Αρχιτεκτονική, κορυφαίο πολι-
τιστικό - δομικό - γεγονός του περασμένου
Οκτώβρη, άφησε το στίγμα του και, ιδίως,
την υπόσχεση για μελλοντικά μεγάλα ανά-
λογα. Το παγκόσμιο αυτό Συνέδριο κατα-
λαμβάνει σελίδες του τεύχους, ελπίζουμε
αντιπροσωπευτικές των προσδοκιών για
τον χαρακτήρα του. Κοντινή και η αναφορά
στη Λαϊκή Αρχιτεκτονική του Ρουμλουκιού,
από τον Λαογράφο Γιώργο Ντελιόπουλο
που περιγράφει ανάγλυφα τις ανθρώπινες
κατασκευές στις αρχές και στα μέσα του,
περασμένου πια, αιώνα στο Ρουμλούκι,
κατασκευές που ακολουθούν τις ανάγκες.
Ο Αριστοτέλης κατέχει σημαντικό κομμάτι

του τεύχους με τα Ηθικά Νικομά-
χεια και εκτενή αναφορά σε έν-
νοιες του μεγάλου φιλόσο-
φου από τον Παν. Γ. Παπα-
δημητρίου. Ας μας συγχωρε-
θεί μόνο το μονοτονικό στις
παραπομπές του αρχαίου κειμέ-
νου, τεχνικό το πρόβλημα.

Ο αναγνώστης έχει την ευκαι-
ρία να μοιραστεί τις ανησυ-
χίες του για τα θεατρικά μας
πράγματα με τον συντοπίτη
μας ηθοποιό Δημήτρη Μαυρό-
πουλο, εξέχον μέλος σήμερα της θεατρικής
Αθήνας. Το πρόγραμμα «Μελίνα» εξηγεί
τις δραστηριότητές του μέσω του εκπαι-
δευτικού Μουσικής του 5ου Δημοτικού
Σχολείου της Βέροιας Βασ. Βαλαβάνη. Και
η αναφορά στα Παύλεια με την πολύπλευ-
ρη πολιτισμική τους διάσταση, έχει, πι-
στεύουμε, θέση περίοπτη στις σελίδες του
περιοδικού. Για τον θεσμό των Παυλείων
γράφει ο π. Γεώργιος Χρυσοστόμου.

Με την ελπίδα ότι η αρκετού χρόνου καθυ-
στέρηση της έκδοσης του τεύχους αποζη-
μιώνεται στο ελάχιστο από το παρόν περιε-
χόμενο και με την ευχή ο αιώνας που μόλις
ξεκίνησε να είναι θετικότερος και γενικώς
«αμόλυντος» από τον μόλις αναχωρήσα-
ντα,
ας είμαστε καλά.

Η σύνταξη

ΠΑΥΛΕΙΑ

Η Βέροια, πόλη αποστολική, υπήρξε μια από τις πρώτες ελληνικές πόλεις που δέχθηκαν το σωτήριο μήνυμα του Ευαγγελίου.

Στην πόλη σώζεται το μοναδικό

στον κόσμο Βήμα του Αποστόλου των Εθνών, ως ο ακριβής και αυθεντικός τόπος όπου ακούστηκε, για πρώτη φορά, το αποστολικό κήρυγμα. Το πλήθος των βυζαντινών και μεταβυζαντινών εκκλησιών και των σωζομένων, μέχρι σήμερα, λατρευτικών κειμηλίων μαρτυρούν για τη διαχρονική παρουσία της πόλης και της περιοχής της στα ελληνικά και ευρωπαϊκά πολιτιστικά δρώμενα.

Το πέρασμα του Αποστόλου Παύλου από τη Βέροια, τη Μακεδονία και την Ελλάδα, γενικότερα, σήμανε μια νέα περίοδο για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Η έκφραση ευρωπαϊκός πολιτισμός μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως *technicus* προς υποδήλωση του όλου πολιτισμού. Ο όρος **χριστιανισμός** σήμερα θεωρείται συνώνυμος με τον όρο **πολιτισμός**.

Βέβαια, είναι γνωστό ότι στην εποχή του Αποστόλου Παύλου, και της Καινής Διαθήκης γενικότερα, δεν υπήρχε ο όρος **πολιτισμός**, που χρησιμοποιείται σήμερα με ευρύτητα. Συνεπώς, θα σήμαινε μια, κατά κάποιο τρόπο, εκκοσμίκευση του χριστιανισμού ο συσχετισμός του χριστοκεντρικού μηνύματος του Αποστόλου Παύλου και αυτού του όρου. Με βάση, όμως, ένα απλό

argumentum e silentii της σχετικής ορολογίας, που έτυχε να επικρατήσει μεταγενέστερα, δεν επιτρέπεται μεθοδολογικά να αρνούμαστε τα μαρτυρούμενα πνευμα-

τικά φαινόμενα και τις πνευματικές καταστάσεις, για τις οποίες χρησιμοποιούνταν άλλοι ισοδύναμοι και ταυτόσημοι όροι. Ετσι, ο όρος ευρωπαϊκός πολιτισμός σημαίνει, ασφαλώς, τον χριστιανικό πολιτισμό που έφερε στην Ευρώπη ο Απόστολος Παύλος.

Σαν χριστιανοί, και μάλιστα ορθόδοξοι, που ανήκουμε οργανικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δικαιούμαστε και έχουμε χρέος να προβάλουμε την αλήθεια ότι *pater* Ευροπα δεν υπήρξε ο Κάρολος ο Μέγας αλλά ο Απόστολος Παύλος. Δίκαια, λοιπόν, υποστηρίχθηκε ότι "εάν υπάρχει άνθρωπος που να μπορεί να καυχηθεί ότι ύψανε τον καλλιτεχνικό τόπτητα του δυτικού πολιτισμού, χρησιμοποιώντας το θεϊκό στημόνι, αυτό είναι ο σκηνοποιός της Ταρσού".

Η Ιερά Μητρόπολη Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας, κινούμενη προς την παραπάνω κατεύθυνση, καθιέρωσε τα Παύλεια.

Τα Παύλεια είναι ένας θεσμός που καθιερώθηκε για πρώτη φορά το 1995, με πρωτοβουλία του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Βεροίας, Ναούσης και Καμπανίας κ. Παντελεήμονος. Τα Παύλεια, έκτοτε, γίνονται τον μήνα

Ιούνιο κάθε έτους, προς τιμή του Αγίου Αποστόλου Παύλου, ιδρυτή της τοπικής Εκκλησίας.

Τα Παύλεια περιλαμβάνουν ποικίλες εκδηλώσεις και δραστηριότητες, που αγκαλιάζουν μεγάλο φάσμα των ενδιαφερόντων των ανθρώπων της τοπικής κοινωνίας, ιδίως των νέων. Ετσι, κάθε χρόνο γίνονται πολιτιστικές, καλλιτεχνικές, αθλητικές, επιστημονικές και λατρευτικές εκδηλώσεις, τις οποίες χαρακτηρίζει η αθρόα προσέλευση του κόσμου. Να σημειωθεί ότι στις εκδηλώσεις αυτές συμμετέχουν ενεργά όχι απλά μεμονωμένα άτομα, αλλά και το σύνολο σχεδόν των τοπικών συλλόγων, φορέων και σωματείων. Αυτό φανερώνει, ασφαλώς, την καταξίωση του θεσμού και την ενσωμάτωσή του στα κοινωνικά δρώμενα του τόπου.

Ο θεσμός, όμως, βγαίνει και έξω από τα στενά πλαίσια του Νομού Ημαθίας. Παρά την ολιγοετή ιστορία τους, τα Παύλεια είναι πλέον γνωστά σε ολόκληρη την Ελλάδα και μάλιστα στην πανεπιστημιακή κοινότητα. Τα διεθνή επιστημονικά συνέδρια και ο πανορθόδοξος εορτασμός της μνήμης του Αποστόλου Παύλου συμβάλλουν στην παγκόσμια προβολή της βυζαντινής ιστορίας, της χριστιανικής ταυτότητας και της ελληνορθόδοξης παράδοσης στο διεθνές στερέωμα του διαχριστιανικού και διεπιστημονικού χώρου.

Συγκεκριμένα, κάθε χρόνο στο τέλος Ιουνίου, διεξάγονται οι εργασίες ενός διεθνούς επιστημονικού συνεδρίου (1995: Ο Απόστολος Παύλος και η Βέροια, 1996: Ο Απόστολος Παύλος και η Μακεδονία, 1997: Ο Απόστολος Παύλος και ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός, 1998: Ο Απόστολος Παύλος και η Ελλάδα, 1999: Ο Απόστολος Παύλος και το Φυσικό Περιβάλλον, 2000: Ο Χριστός στο κήρυγμα του Αποστόλου Παύλου. 2000 χρόνια χριστιανικής ζωής, ιστορίας, πολιτισμού), όπου επιστήμονες από τον κόσμο ολόκληρο καταθέτουν την επιστημονική μαρτυρία τους. Τα πρακτικά των συνεδρίων δημοσιεύονται σε καλαίσθητους τόμους, γεγονός που αποτελεί μέγιστη και σημαντική συμβολή στην καλλιέργεια των γραμμάτων.

Ο διεθνής χαρακτήρας των Παυλείων φαίνεται και από το γεγονός ότι όλα ανεξαιρέτως τα Πατριαρχεία και οι λοιπές Αυτοκέφαλες Εκκλησίες στέλνουν κάθε χρόνο αρχιερείς εκπροσώπους, για να παρακολουθήσουν τις εκδηλώσεις και να ενημερώσουν, στη συνέχεια, τις τοπικές τους Εκκλησίες. Χαρακτηριστικά δείγματα της διεκκλησιαστικής αυτής αναγνώρισης των Παυλείων αποτελούν τα πατριαρχικά και συνοδικά γράμματα, που στέλνουν κάθε χρόνο οι Πατριάρχες και άλλοι Προκαθήμενοι των Εκκλησιών, εκφράζοντας τα συγχαρητήρια και τη χαρά τους για τη διοργάνωση, αλλά και την προθυμία τους να συμμετάσχουν στις εκδηλώσεις.

Ετσι, ο εκκλησιαστικός εορτασμός της μνήμης του Αποστόλου Παύλου (29 Ιουνίου) προσλαμβάνει πλέον πανορθόδοξο και διεκκλησιαστικό χαρακτήρα. Ο εορτασμός γίνεται στο "Βήμα" του Αποστόλου Παύλου, που είναι ο ακριβής τόπος, όπου πριν 1950 περίπου χρόνια ο Απόστολος των Εθνών κήρυξε στους Βεροιώτες το Χριστιανικό Ευαγγέλιο.

Στον τόπο αυτό έρχονται κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες και τουρίστες, έλληνες και κυρίως ξένοι, από όλες τις χώρες της Ευρώπης και από μακρύτερα. Για το λόγο αυτό, η Ιερά Μητρόπολη, σε στενή συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, ανέλαβε την προσπάθεια για τη ριζική ανακαίνιση και τον εξωραϊσμό του χώρου, ώστε να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες λειτουργικές ανάγκες και στη διεθνή προβολή της Βέροιας και της τόσο πλούσιας αποστολικής της παράδοσης.

Την έναρξη των Ε' Παυλείων κήρυξε στη Βέροια, το Σάββατο 29 Μαΐου 2000, ο Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χριστόδουλος, επικεφαλής μελών της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, και μάλιστα μέσα στα πλαίσια εορτασμού του διπλού Ιωβηλαίου για τα 2000 χρόνια από τη Γέννηση του Ιησού Χριστού και για τα 1950 χρόνια από την επίσκεψη του Αποστόλου Παύλου.

Όπως τόνισε και ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Βεροίας κ. Παντελεήμων στις 29-6-1997 από το Βήμα του

Αποστόλου Παύλου, όπου ολοκληρώνονται κάθε χρόνο τα Παύλεια, "στο τέλος της δεύτερης μεταχριστιανικής χιλιετίας οι προσπάθειες όλων μας έχουν ως στόχο τη δημιουργία μιας ενωμένης Ευρώπης χωρίς διαφορές, χωρίς διακρίσεις, χωρίς ανισότητες. Ο στόχος αυτός φαίνεται απόμακρος και άπιαστο όνειρο.

Γιατί στην Ευρώπη της ευμάρειας και της οικονομικής ανάπτυξης εκατομμύρια άνθρωποι στερούνται ακόμη και τα απολύτως αναγκαία.

Γιατί στην Ευρώπη της ελευθερίας του πολίτη υπάρχουν άνθρωποι που τα δικαιώματά τους δεν γίνονται σεβαστά.

Γιατί στην Ευρώπη που καυχάται για τα επιτεύγματά της στην επιστήμη και στην τεχνική ο άνθρωπος τείνει να γίνει μια ανύπαρκτη μονάδα μέσα σε ένα απρόσωπο σύνολο".

Σ' αυτήν ακριβώς την ιστορική συγκυρία, στο μεταίχμιο δύο χιλιετιών:

Τα Παύλεια συμβάλλουν ώστε το μήνυμα του Αποστό-

λου Παύλου να ακουστεί και πάλι ξεκάθαρα.

Τα Παύλεια συμβάλλουν ώστε να ακουστεί και πάλι η φωνή του ουρανοβάμονα Παύλου για να μας υπενθυμίσει τι πρέπει να πράξουμε όχι μόνο για να σωθούμε ως άτομα αλλά και για να επιβιώσουμε ως έθνος και ως κοινωνία.

Τα Παύλεια, τέλος, συμβάλλουν στην πανελλήνια και διεθνή προβολή της Βέροιας ως αποστολικής πόλης και ως σημαντικού σημείου ανάπτυξης του βυζαντινού πολιτισμού.

Βιβλιογραφία:

1. Απόστολος Παύλος: Πρακτικά Θεολογικού Συνεδρίου, Θεσσαλονίκη 1989.
2. HOLZNER, J., Παύλος, Αθήναι 1948.
3. Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου: Ο Απόστολος Παύλος και ο Ευρωπαϊκός Πολιτισμός, Γ' Παύλεια, Βέροια 1997.

Αρχιμανδρίτης

Γεώργιος Χ. Χρυσοστόμου

Διδάκτωρ Φιλολογίας

Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος

Ιεράς Μητροπόλεως Βερόιας, Ναούσης & Καμπανίας

Πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ:

(Λίγα λόγια για τη φυσιογνωμία και τους στόχους του).
(Από τον Εκπαιδευτικό μουσικής του 5ου Δ. Σχ. Βέροιας:
Βασίλη Βαλαβάνη)

"Ποτέ λοιπόν, καλέ μου, να μη μεταχειρίζεσαι τη βία στα μαθήματα των παιδιών, αλλά φρόντιζε μάλλον παίζοντας να εκπαιδεύονται για να είσαι και σε καλύτερα σε θέση να διακρίνεις τη φυσική του καθενός προδιάθεση".

- Πλάτωνος Πολιτεία. Κεφ. Ζ -
(μετάφρ.: Ιωάν. Γρυπάρης)

Από την σχολική χρονιά 1996-97 ως και σήμερα είχα την τύχη να συμμετάσχω στην πειραματική εφαρμογή του Προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ" μαζί με συναδέλ-

φους δασκάλους και εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων του 5ου Δημοτικού Σχολείου Βέροιας. Το πιλοτικό αυτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα που εκπονήθηκε από τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού, με την έμπνευση και την εποπτεία της αξέχαστης Μελίνας Μερκούρη, στην οποία οφείλει και την ονομασία του, έχει σαν σκοπό του χρησιμοποιώντας εκπαιδευτικούς ειδικοτήτων στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (στη Μουσική, στα Εικαστικά και στη Γυμναστική), αλλά και εθελοντές δασκάλους να φέρει σ' επαφή τους μαθητές του Δημοτικού με τις καλές τέχνες, μέσα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Με τετράμερα και τριήμερα σεμινάρια που γίνονται κάθε χρόνο και επιμορφώνονται σ' αυτά οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων και οι δάσκαλοι των τάξεων, επι-

διώκεται η συνεργασία τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση κοινών εκπαιδευτικών στόχων. Εκτός από τα σεμινάρια μια πλειάδα καταξιωμένων καλλιτεχνών και εκπαιδευτικών έχει δημιουργήσει κι έχει στείλει στα σχολεία του Μελίνα εκπαιδευτικό υλικό για την μουσική, τα εικαστικά, τα μουσεία, τους αρχαιολογικούς χώρους, τα ήθη και τα έθιμα διαφόρων περιοχών της Ελλάδας, την Λαϊκή Παράδοση (Καραγκιόζης - Αργαλειός κ.λπ.), την Ιστορία και την μυθολογία, ώστε να βοηθηθούν οι μαθητές στην καλύτερη αφομοίωση της διδακτέας ύλης του Δημοτικού.

Το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ καλύπτει γεωγραφικά όλη τη χώρα με την συμμετοχή σ' αυτό 79 σχολείων από όλους τους νομούς. Η εκπαιδευτική του σημασία μπορούμε να

πούμε ότι συνίσταται κυρίως στο ότι: α) αποσκοπεί στην ισορροπη ανάπτυξη του γνωστικού, συναισθηματικού και ψυχοκινητικού τομέα της ανθρώπινης προσωπικότητας και β) επιδιώκει την συνεργασία διαφόρων φορέων, υπηρεσιών και παραγόντων με τη σχολική κοινότητα, δημιουργώντας ένα ευρύ κύκλο δραστηριοτήτων και συνδέοντας με ισχυρούς δεσμούς το σχολείο με την τοπική κοινωνία. Στα πλαίσια αυτά ενδυναμώνει τους δεσμούς των μαθητών με την Λαϊκή Παράδοση βοηθώντας στην αναβίωση ξεχασμένων εθίμων όπως τα χελιδονίσματα, τα κάλαντα του Λαζάρου, κ.α. Ενδιαφέρεται ακόμη για την καλλιέργεια των μαθητών σε τομείς που αφορούν την Τέχνη, ενθαρρύνοντάς τους να εκφρασθούν

μέσω των Τεχνών στο καθημερινό μάθημα όπου αυτό είναι δυνατόν (με χρώματα, ήχους, πηλό κ.α.) και με την παρακολούθηση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων μέσα και έξω από το σχολείο.

Ετσι το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ υπηρετεί με το πλέον αποτελεσματικό τρόπο τον κύριο σκοπό της εκπαίδευσης όπως αυτός καθορίζεται στο νόμο-πλαίσιο για τη γενική εκπαίδευση, ο οποίος αναφέρει:

"Σκοπός της εκπαίδευσης είναι να συμβάλει στην ολόπλευρη, αρμονική και ισορροπη ανάπτυξη των διανοητικών και ψυχοσωματικών δυνάμεων των μαθητών, ώστε ανεξάρτητα από φύλο και καταγωγή να έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες και να ζήσουν δημιουργικά".

Τι επιδιώκει λοιπόν το ΜΕΛΙΝΑ φέρνοντας σ' επαφή τους μαθητές με τις τέχνες; Μήπως να τους κάνει ζωγράφους, μουσικούς, ηθοποι-

ούς; Όχι βέβαια.

Επιδιώκει απλά να βγάλει τον μαθητή από την κατάσταση του παθητικού δέκτη της γνώσης, να του δώσει περισσότερα ερεθίσματα για δραστηριοποίηση και αυτενέργεια, έτσι ώστε ο εξαναγκασμός στο σχολικό περιβάλλον να παραχωρήσει τη θέση του στην ελεύθερη επιλογή και εκτέλεση κάθε εργασίας που ο μαθητής αναλαμβάνει.

Το κλειδί λοιπόν για την επίτευξη των παραπάνω επιδιώξεων είναι το παιχνίδι. Λέμε: παίζω μουσική, παίζω θέατρο, παίζω με τα χρώματα...

Αρα και το κυνήγι της γνώσης δεν είναι ένα ατελείωτο παιχνίδι γεμάτο συγκινήσεις;

Μια και μιλάμε για παιχνίδι θάταν σπουδαία παράλειψη αν δεν επισημαίναμε πως ένας από τους βασικούς μοχλούς για την επίτευξη των στόχων του Μελίνα είναι το θεατρικό παιχνίδι. Όμως καταλληλότερος να μιλήσει γι' αυτό είναι ένας ειδικός που με την ομάδα του συμμετείχε σαν επιμορφωτής σε πολλά σεμινάρια του Μελίνα και επισκέφθηκε πολλά σχολεία (μεταξύ αυτών και το 5ο Δ.Σ. Βέροιας), για να δείξει στην πράξη σε μαθητές και δασκάλους τη μεγάλη παιδαγωγική σημασία του θεατρικού παιχνιδιού. Το παρακάτω κείμενο είναι βασισμένο στην τοποθέτηση του Λάκη Κουρετζή (Σκηνοθέτη - συγγραφέα - παιδαγωγού), σχετικά με την παιδαγωγική σημασία του θεατρικού παιχνιδιού, την ένταξή του στην εκπαιδευτική διαδικασία καθώς και την δημιουργική σύμπλευσή του με τις άλλες ειδικότητες (Μουσική, Εικαστικά, κ.α.).

Η συγκεκριμένη ομιλία – τοποθέτηση ακούστηκε σε μία από τις συζητήσεις που έγιναν μεταξύ καλλιτεχνών, στο σεμινάριο για δασκάλους ειδικοτήτων, που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος "ΜΕΛΙΝΑ", στις 16-19 Ιανουαρίου 1997 στην Αθήνα.

Θα αρχίσω με κάτι που έλεγαν οι Αρχαίοι Έλληνες: 'Ανθρώπος παιγνιώδης ον. Βασικά η διαδικασία όλη γίνεται δια μέσου του παιχνιδιού. Όλα τα πράγματα που θέλουμε να διοχετεύσουμε μέσα στην εκπαίδευση, πρέπει να γίνουν με μια τέτοια μέθοδο που νάναι οικεία και κατανοητή στο παιδί κι άλλη τέτοια απ' το παιχνίδι, δεν υπάρχει. Με το θέατρο και ειδικότερα με το θεα-

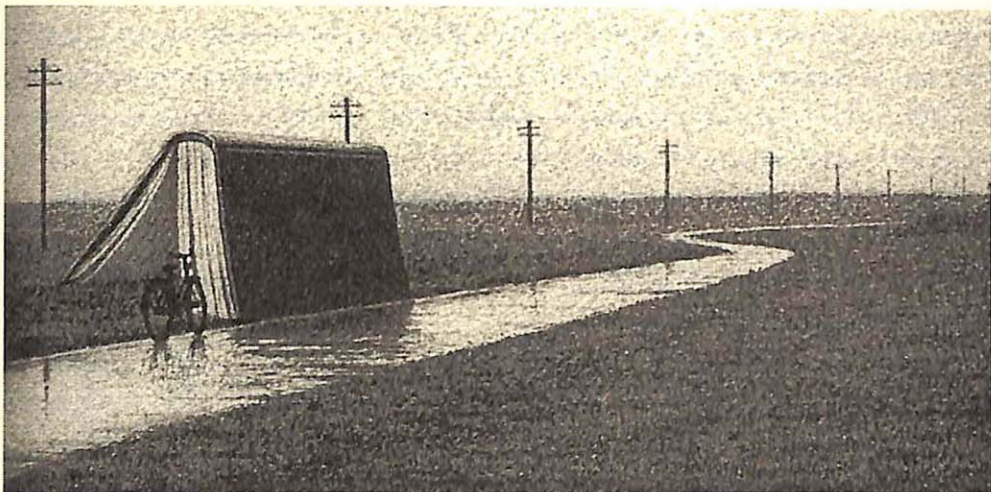
τρικό παιχνίδι, το παιδί αντιλαμβάνεται (μέσα από ένα ρόλο) καλύτερα τις ανθρώπινες σχέσεις και τα προβλήματα τους. Παίζοντας ένα ρόλο αναπαριστά – επενδύει σ' αυτόν, ζει μια κατάσταση δια της οποίας η σύμβαση του θεατρικού παιχνιδιού, του δίνει το δικαίωμα να επικοινωνήσει με τους άλλους. Για να μπορέσει να εκφραστεί μέσα απ' το θεατρικό παιχνίδι, παίζει ελεύθερα, χωρίς να του αναθέτουμε εμείς ρόλους.

Οι ρόλοι παράγονται από τα ίδια τα παιδιά και γι' αυτό το θεατρικό παιχνίδι αλλά και όλη η καλλιτεχνική έκφραση του παιδιού (κατά τις παιδαγωγικές αντιλήψεις τουλάχιστον), πρέπει να στηρίζονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών. Γι' αυτό χρειάζεται πρώτα μία όσο το δυνατόν εύστοχη διαπίστωση – διάγνωση, για το ποια είναι η συγκεκριμένη ανάγκη και τα ενδιαφέροντα αυτής της στιγμής κι από κει να ξεκινήσει η εξέλιξη.

Παίζοντας λοιπόν το παιδί ένα ρόλο, προσπαθεί να δι-

ευκρινίσει καταστάσεις που το απασχολούν και ν' ανταλλάξει γνώμες, χρησιμοποιώντας σ' αυτήν την διαδικασία ό,τι μπορεί να επιστρατεύσει απ' όλες τις Τέχνες.

Πρώτα απ' όλα χρησιμοποιεί το σώμα του, κύριο εκφραστικό όργανο του ανθρώπου, μεταδίδοντας σχήματα με αυτό. Εδώ πρέπει να επισημάνουμε ότι για να κά-

νει το παιδί θεατρικό παιχνίδι, δανείζεται τις τεχνικές του θεάτρου π.χ. την παντομίμα, την έκφραση μέσα από πάρα πολλούς τρόπους με τους οποίους το σώμα μπορεί να παραγάγει "σχήματα". Δανείζεται επίσης στοιχεία απ' τον εικαστικό χώρο, θέλοντας να επενδύσει τον ρόλο του σύμφωνα με τις δικές του επιλογές και όχι με έτοιμα πράγματα. Γι' αυτό κι εμείς αποφεύγουμε να ντύσουμε το παιδί "μασκαρά" (να φορέσει π.χ. τα ρούχα μιας πριγκίπισσας), αφήνοντάς το να επιλέξει με υλικά πρωτογενή, τον τρόπο με τον οποίο θ' αναπαραστήσει την εμφάνιση του ρόλου του.

Τρίτο και εξίσου σημαντικό στοιχείο: πρέπει να χρησιμοποιήσει την χροιά και την ένταση του λόγου, δηλαδή το αν θα φωνάξει δυνατά ή σιγανά για να είναι πιο πειστικό, κι επίσης να χρησιμοποιήσει ήχους διάφορους, οργανωμένους ή όχι, που συχνά χρησιμοποιούμε στο θεατρικό παιχνίδι.

Συνδέοντας τώρα όλα αυτά, τα επενδύει στο ρόλο και

προσπαθεί να επικοινωνήσει μέσα απ' αυτόν, με την υπόλοιπη ομάδα πλέον σαν Γιάννης ή σαν Ελένη.

Εδώ λοιπόν έχουμε το στοιχείο της επικοινωνίας. Αυτή η προσπάθεια να επικοινωνήσει και να πείσει το ένα παιδί το άλλο μέσα από ρόλους που ενδεχομένως συμβάλλει αποφασιστικά, κατά τους ειδικούς επιστήμονες, στην διαδικασία ανάπτυξης του κριτικού στοχασμού του παιδιού. Έτσι λοιπόν το θέατρο και κατ' επέκταση το θεατρικό παιχνίδι, διαπλέκουν συνθετικά όλες τις τέχνες γιατί ακριβώς έχουν ανάγκη για να υπάρξουν, όλες τις υπόλοιπες τέχνες. Έχουν ανάγκη από τα εικαστικά και εικαστικά δεν σημαίνει μόνο ένας πίνακας κρεμασμένος στον τοίχο, έχουν ανάγκη απ' το χορό, τη μουσική κ.λπ. Στο σημείο αυτό πρέπει να πούμε ότι το θεατρικό παιχνίδι δεν μπορεί να είναι εργαλείο ανάδειξης ηθοποιών. Το θεατρικό παιχνίδι σαν μέρος του συνόλου της Αισθητικής Αγωγής, μαζί με τη Μουσική και τα Εικαστικά, προσκοπεί στο να "περάσει" στο παιδί με ελκυστικό τρόπο, την δημιουργική φαντασία και έκφραση καθώς επίσης και την αναντικατάστατη αξία της ανθρώπινης επικοινωνίας.

Και επειδή θέατρο σημαίνει: θέαση του εσωτερικού και εξωτερικού μας κόσμου με το θεατρικό παιχνίδι το παιδί, θα δοκιμάσει να "σπάσει" δημιουργικά το ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου, επιχειρώντας να κάνει το αόρατο-ορατό και το αόριστο-συγκεκριμένο. Έτσι θα προκύψει η δράσις (το Δράμα κατά τους αρχαίους Έλληνες), που σημαίνει και: ενέργεια - συμμετοχή - δημιουργία, διεύρυνση του παραθύρου μέσα απ' το οποίο το παιδί αντικρίζει τον κόσμο. Κατά προέκταση αυτό σημαίνει διεύρυνση των κωδίκων που με την βοήθειά τους το παιδί επικοινωνεί με τον κόσμο, παράγοντας οπτικά και ακουστικά ερεθίσματα.

Όταν μιλάμε όμως για επικοινωνιακούς κώδικες δεν εννοούμε μόνο τους κώδικες του ενός προς τον άλλον αλλά επικοινωνιακός κώδικας μπορεί να υπάρξει και για το πώς συνδέει το παιδί την σχέση του με το ίδιο του το σώμα, την σχέση του με τις σκέψεις του ή τα συναισθήματά του.

Εδώ θάθελα να επανέλθω για μία ακόμη φορά στην αρχική μου τοποθέτηση για την σημασία του παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία επικαλούμενος τον Όμηρο που τόνιζε ότι: "Παίζουν εστί τέρψις ηδονής και τέρψις γνώσεως".

Εφτασε όμως η στιγμή να ξεκαθαρίσουμε τι επιδιώκουμε με το παιχνίδι. Θέλουμε να φτάσει σε θέση το παιδί να κάνει Τέχνη ή να εκφραστεί απλώς μέσω των Τεχνών; Η διαφορά μεταξύ των δύο, έγκειται στο εξής που πρέπει όλοι να κατανοήσουμε: όλες οι Τέχνες είναι γλώσσες. Σε κάποια από τα πιο σύγχρονα αμερικάνικα σχολεία μάλιστα έχουν καταργήσει το μάθημα των ξένων γλωσσών κι έχουν αρχίσει να μιλάνε για διάφορες άλλες γλώσσες, π.χ. την γλώσσα των κωφαλάλων, την γλώσσα των πουλιών, την γλώσσα της γλυπτικής, της ζωγραφικής, κ.α. γλώσσες τις οποίες έχει ανάγκη ο πολίτης του 21ου αιώνα.

Το πρόβλημα γεννάται στο εξής πράγμα: η Τέχνη έχει πρόθεση ν' αφήσει ένα ίχνος πίσω της. Το παιδί όμως με το παιχνίδι δεν έχει καμία πρόθεση ν' αφήσει κανένα ίχνος πίσω του. Το παιχνίδι είναι ένα άμεσο συμβάν. Μια άμεση απόλαυση. Κι αυτή είναι κι η μεγάλη ηδονή του. Όπως κι ο έρωτας είναι μια άμεση απόλαυση. Τώρα ερωτεύομαι, αυτή τη στιγμή, δεν λέμε άσε τον Αύγουστο θα ερωτευτώ, έχω καιρό να προετοιμαστώ!

Παρότι λοιπόν το παιδί παίζοντας δεν αφήνει ίχνος, βιώνει καταστάσεις, που αργότερα τις ταξινομεί, τις επανακαθορίζει, και προς την κατεύθυνση αυτή το βοηθούν όλες οι μορφές τέχνης που συμπλέκονται λειτουργικά στο θεατρικό παιχνίδι. Έτσι το παιδί κατορθώνει με κάποιον τρόπο να ταξινομήσει τον κόσμο. Ας μην ξεχνάμε ότι το παιδί έρχεται μέσα σ' έναν αταξινόμητο κόσμο. Δεν ξέρει κατ' αρχήν ποια είναι η θέση του μέσα στην οικογένεια. Στην αρχή γνωρίζει τη μητέρα του, μετά του παρουσιάζεται κάποιος άλλος σαν πατέρας, ύστερα πάει σ' ένα σχολείο που δεν έχει επιλέξει το ίδιο το δασκαλό του κ.ο.κ. Το πρόβλημά του είναι βαθιά υπαρξιακό και σ' αυτό ακριβώς μπορούν να βοηθήσουν οι Τέχνες μέσα στο σχολείο, δηλαδή να οδηγήσουν το παιδί

στο να συλλάβει την ενότητα του είναι του.

Και σ' έναν άλλο επίσης τομέα ο ρόλος των δασκάλων ειδικοτήτων είναι σημαντικός. Πως δηλαδή θα συμβάλουν στην δημιουργία αυριανών πολιτών που δεν θα είναι απλά καταναλωτές Τέχνης αλλά ευαίσθητοι πολίτες, συνεργάσιμοι με τους συνανθρώπους τους, ακριβώς γιατί θα είναι λιγότερο εγωιστές, αφού θα έχουν διαπαιδαγωγηθεί μέσα από ομαδικούς και συμμετοχικούς τρόπους διδασκαλίας είναι απ' τους οποίους είναι και το θεατρικό παιχνίδι.

Ένας άνθρωπος που δεν μπορεί να χαρίσει κάτι απ' το

εγώ του στον άλλον, δεν μπορεί να "δώσει", ούτε και να "πάρει". Δεν μπορεί να ερωτευθεί, δεν μπορεί ν' αγαπήσει, δεν μπορεί να δημιουργήσει.

Δεν θα πρέπει τέλος να μας διαφεύγει ότι το παιδί δεν μπορεί να βιώσει κανένα είδος Τέχνης, όσο σημαντική κι αν είναι, εάν δεν περάσει μέσα απ' τις αισθήσεις του, μέσα απ' το ίδιο του το σώμα. Έτσι και μόνον έτσι:

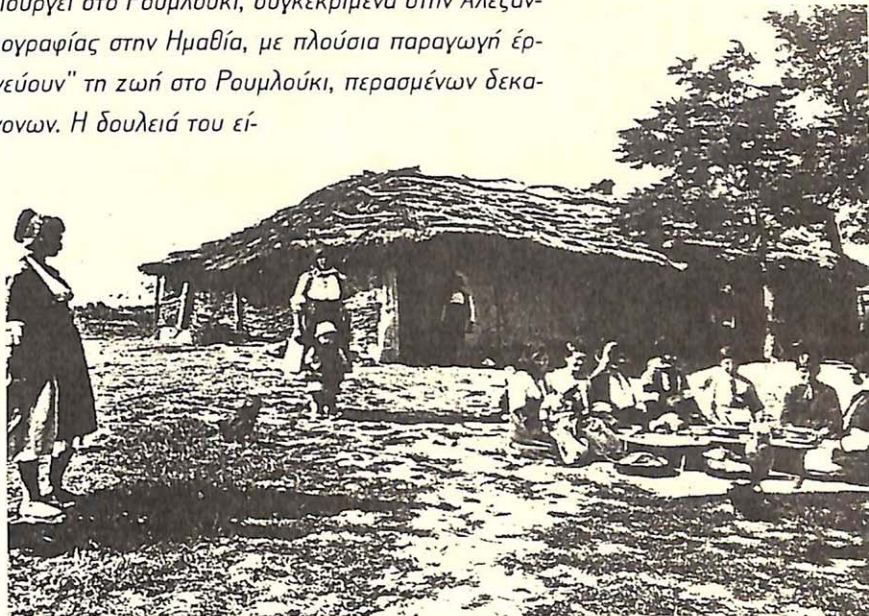
"Το πάθος γίνεται σχήμα και το σχήμα αφήνει ίχνος".

Επιμέλεια - Επεξεργασία: Βασίλης Βαλαβάνης
Εκπαιδευτικός Μουσικής στο 5ο Δημ. Σχ. Βέροιας.

Ξενάγηση στη Λαϊκή Αρχιτεκτονική του Ρουμλουκιού

Ο Γιώργος Ντελιόπουλος ζει, ερευνά και δημιουργεί στο Ρουμλούκι, συγκεκριμένα στην Αλεξάνδρεια. Είναι ίσως ο μοναδικός ερευνητής λαογραφίας στην Ημαθία, με πλούσια παραγωγή έργου, βιβλία και συχνές εκθέσεις που "ζωντανεύουν" τη ζωή στο Ρουμλούκι, περασμένων δεκαετιών, ακόμη και αιώνων, στα μάτια των επιγονών. Η δουλειά του είναι μοναδική. Διασώζει παραδόσεις, πρακτικές της καθημερινής ζωής, έθιμα που πέρασαν από την καθημερινότητα του παρελθόντος, συνδέει σημερινές πρακτικές με τις αντίστοιχες των αρχαίων χρόνων, αποδεικνύοντας την συνέχεια του Ελληνικού Τόπου. Το έργο του "φωνάζει" πως για τη διατήρηση και τη συνέχεια του σήμερα, είναι απαραίτητο το χθες, η ενδελεχής καταγραφή του, η γνώση του. Ο Γιώργος Ντελιόπουλος, μας "ξεναγεί" μέσα απ' τα "Δρώμενα" στο Ρουμλούκι των παλιών εποχών, μαθαίνοντάς μας, μικρά μυστικά από τη ζωή των όχι και τόσο μακρινών στον χρόνο παππούδων μας.

Σκεπή, ραγάκι, τοιχώματα πλοκάς. Τέλη 19ου - αρχές 20ου αι.

Λαϊκή αρχιτεκτονική τέχνη, είναι η οικοδομική τέχνη που γεννιέται από τις ανάγκες ενός λαού, χωρίς τη μεσολάβηση ειδικού αρχιτέκτονα. Τη βλέπουμε να επικρατεί στη προ-βιομηχανική εποχή όπου οι τύποι των κτιρίων δεν είναι τόσο πολλοί ούτε τόσο πολύπλοκοι, γι' αυτό την χαρακτηρίζουμε και ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ. Το σπίτι της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής δεν είναι εξαρχής σχεδιασμένο όπως της έντεκνης, παίρνει σιγά-σιγά την μορφή του, ανάλογα με τις ανάγκες που γεννιούνται μέσα σε μια οργανωμένη κοινωνία.

Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΟ ΡΟΥΜΛΟΥΚΙ: Η περιοχή του Ρουμλουκιού, ο Ρωμιότοπος, ΕΛΛΗΝΟΤΟΠΟΣ, όπως μεταφράζεται κατά λέξη το Ρουμλούκι, υπήρξε χώρος κλειστός, οι κάτοικοί της έζησαν για αιώνες πολλούς μια "ασάλευτη ζωή". Ανθρωποι εργατικοί, φιλήσυχοι, προσηλωμένοι δογματικά σε αρχές και παραδόσεις, ελάχιστα ξενιτεύτηκαν και ακόμα λιγότερο δέχτηκαν εξωτερικές και γενικά ξένες επιρροές, με πλησιέστερο αστικό κέντρο τη Βέροια, από την οποία τροφοδοτούνταν και καλύπτονταν ιατρικά, δικαστικά και αργότερα εκκλησιαστικά. Η γεωργία και η κτηνοτροφία ήταν σχεδόν τα μοναδικά και αποκλειστικά επαγγέλματα. Ένα άλλο γνώρισμα της περιοχής ήταν αυτό που θα το ονομάζαμε "αυτάρκεια του Ρουμλουκιώτικου νοικοκυριού". Ήταν

Κεφαλοκώρι. Δυόροφο πρώτο μισό 20ου αι. Σκεπή κεραμίδι, τοιχώματα πέτρα τούβλα

Κεφαλοκώρι: Το παρεκκλήσι του Αγ. Δημητρίου ανατολικά του χωριού.
Κάποτε ήταν στο κέντρο του χωριού. Οι συχνές πλημμύρες του Αλιάκμονα ανάγκασαν τους
κατοίκους να το εγκαταλείψουν.

ελάχιστα τα είδη που υποχρεωνόταν η οικογένεια ν' αγοράσει. Οι κυριότερες βιοτικές ανάγκες καλύπτονταν εξ ιδίων. Η διατροφή, υπόδηση και ένδυση, τα υποτυπώδη, έστω, έπιπλα του σπιτιού, τα σκεπάσματα, τα γεωργικά εργαλεία, ακόμα και τα οικοδομικά υλικά – ξυλεία, ραγάζι, καλάμι – τα έπαιρναν από το πολύ κοντινό περιβάλλον.

Έκανα αυτή την σύντομη αναφορά για το Ρουμλούκι, γιατί πιστεύω πως το θέμα που φέρνω στις φιλόξενες σελίδες των "Πολιτιστικών Δρώμενων", έχει άμεση σχέση με την λαϊκή αρχιτεκτονική του Ημαθιώτικου κάμπου (ή αλλιώς, όπως χαρακτηρίζεται από τους επίσημους χάρτες, πεδιάδας της Θεσσαλονίκης).

Η αρχιτεκτονική στο Ρουμλούκι, αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της λαϊκής μας παράδοσης και είναι ένα τεράστιο κεφάλαιο. Ομολογώ πως δεν είμαι ο ειδικός για να το μελετήσω. Είχε όμως την καλή θέληση ο μεγάλος δάσκαλος της αρχιτεκτονικής Δρ. Ν. Κ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΟΣ, να δεχτεί ένα φάκελο με πολύ υλικό της περιοχής από τη συλλογή μου και με άλλα στοιχεία για να τα μελετήσει. Ίσως έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για το σπίτι της περιοχής του Ρουμλουκιού, που θα βοηθήσει αργότερα τους τοπικούς ερευνητές.

Την Ρουμλουκιώτικη Αρχιτεκτονική μπορούμε να την κατατάξουμε σε τρεις περιόδους. Πρώτη είναι αυτή στην οποία έχουμε μόνο μαρτυρίες ηλικιωμένων, που γεννήθηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα. Οι άνθρωποι αυτοί, πρόλαβαν, έζησαν τα καλυβόσπιτα, σπίτια που είχαν τις προδιαγραφές μιας καλύβας, όχι όμως το σχήμα του κώνου αλλά σχήμα τετράγωνο

ή ορθογώνιο. Αυτά τα σπίτια χτίζονταν αμέσως, με τα γνωστά υλικά, το ξύλο το καλάμι, το ραγάδι. Σ' αυτά τα σπίτια δεν υπήρχαν τζάκια αλλά για καπνοδόχο είχαν στη μέση του δωματίου μια τρύπα και πάνω μια κουκούλα, τον "παπά", για να μη πέφτει το νερό της βροχής. Τα σπίτια αυτά τα έκτιζε συνήθως ο τούρκος Μπέης αλλά,

και να μην τα έκτιζε έπρεπε να δώσει αυτός την άδεια.

Ενας πρόσθετος λόγος που τα σπίτια ήταν πολύ πρόχειρα για αιώνες, στο μεγαλύτερο μέρος του ήταν τα νερά του

Αλιάκμονα που τα "έπνιγε", από το φθινόπωρο μέχρι την άνοιξη. Παρ' όλο

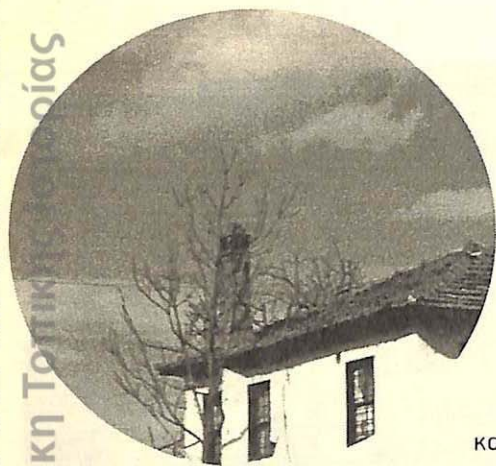
που έπαιρναν τα μέτρα τους, κάνοντας ιντέκια - αναχώματα, ύψους 1-1,5 μέτρου γύρω από το χωριό και γύρω από κάθε σπιτότοπο, οι ζημιές που προκαλούσε το ποτάμι στο πέρασμά του ήταν μεγάλες, όχι μόνο στα πρόχειρα σπίτια, τα "καλυβόσπιτα" αλλά και στα ζώα, στις τροφές, ακόμα και ανθρώπινες ζωές χάνονταν στα χωριά που ήταν κοντά στο ποτάμι. Εχουμε μαρτυρίες ηλικιωμένων που έζησαν τέτοιες καταστάσεις ως τη δεκαετία του '30.

Αυτό τους ανάγκασε πολλές φορές να αναζητήσουν ψηλότερο έδαφος, με αποτέλεσμα να γίνεται νέος οικισμός για πολλά χρόνια. Εξάλλου, αυτό το μαρτυρούν και τα σημαντικά εξωκκλήσια με τις τρίκλιτες κεραμοσκεπές που υπάρχουν στον κάμπο.

Μια άλλη περίοδος είναι εκείνη που οι τούρκοι έδειχναν άλλη συμπεριφορά στους κατοίκους, τους επέτρεπαν περισσότερα δικαιώματα και μέσα σ' αυτή την αλλαγή γινόταν - κτίζονταν σπίτια μακρόστενα - "μπινάδες", σπίτια διώροφα με σκιστό ή πλόκο. Αυτά εμφανίζονται στα τέλη του 19ου με αρχές του 20ου αιώνα. Επικρατούν όμως τα σπίτια με πρόστια - απρόστια, γιατί είναι πιο πρακτικά. Κοντά σ' αυτά κτίζουν και το αχούρι, πολλές φορές το ενσωματώνουν και επικοινωνούν εσωτερικά με πορτάκι. Το σπίτι το συνοδεύουν και πολλά άλλα κτίσματα - βοηθητικοί χώροι, τα αμπάρια και άλλα σύνεργα του νοικοκυριού. Μέσα στο σπιτικό - σπιτότοπο είναι ο αχυρώνας, ο κόταιρος, ο φούρνος, το πηγάδι, το χαγιάτι, το μαντρί, το γουρουνοκούμασο, ο εξωτερικός χαλές και πολλά άλλα κτίσματα που αποτελούν το σύνολο ενός καλού νοικοκυριού.

Ο Γιώργος Ντελιάπουλος με φόντο μία έκθεσή του και στις άλλες φωτογραφίες τμήματα της έκθεσης.

ού. Όλα κτισμένα από ξύλο, καλαμωτές, πλοκούς σοβατισμένα με λάσπη ανακατεμένη με άχυρο. Μετά την απελευθέρωση από τους τούρκους, οι κάτοικοι νιώθουν πλέον ελεύθεροι και εμφανίζονται πιο έντονα τα αισθήματα της νοικοκυροσύνης. Περιποιούνται τα οικόπεδα, φτιάχνουν καλλίγραμμους πλοκούς γύρω από τα οικόπεδά τους, με αυλόπορτες, φυτεύουν δέντρα και λουλούδια. Κτίζονται σπίτια με κεραμοσκεπές. Βέβαια πάντα υπάρχει ο μόνιμος κίνδυνος μιας καταστροφικής πλημμύρας από τον Αλιάκμονα. Ηρθε όμως και το πλήρωμα του χρόνου ο λαός αυτός να δει μια άσπρη μέρα. Είναι η δεκαετία του '30. Αυτή θα σηματοδοτήσει μια νέα ζωή στον κάμπο του

Ρουμλουκιού και θα παραδώσει μια γη εύφορη που θα την κληρονομήσουν οι απόγο-

νοι των ταλαιπωρημένων παππούδων και πατεράδων. Η αρχή γίνεται με τη διάνοιξη της τάφρου "66", που παίρνει όλα τα ποτάμια και όλους τους παραποτάμους της Έδεσσας (Βοδενά), για να μη χύνονται στη λίμνη Γιαννισών. Ταυτόχρονα, μπορούμε να πούμε, γίνονται δύο μεγάλα εγχειοβελτιωτικά έργα στον κάμπο, το αντιπλημμυρικό ανάχωμα κατά μήκος του Αλιάκμονα από το χωριό Αμμος ως κάτω στις εκβολές στο Κλειδί, και τρίτο η αποξήρανση της λίμνης των Γιαννισών, για να παραδοθεί γη στους χιλιάδες ακτήμονες του Ρουμλουκιού, των Γιαννισών, του Κοιλινδρού και άλλων περιοχών.

Ακολουθούν άλλα εγχειοβελτιωτικά έργα, αποξηραντικά κανάλια, χαράζονται και προγραμματίζονται στην ίδια περίοδο αρδευτικά έργα. Αυξάνονται οι παραγωγές με νέες ποικιλίες σιτηρών, εμφανίζονται στην ίδια περίοδο μηχανήματα γεωργικά, τρακτέρ, αλωνιστικές μηχανές, θεριστικές, δετικές για το άχυρο, καθαριστήριο για τον σπόρο των σιτηρών, "τριερί".

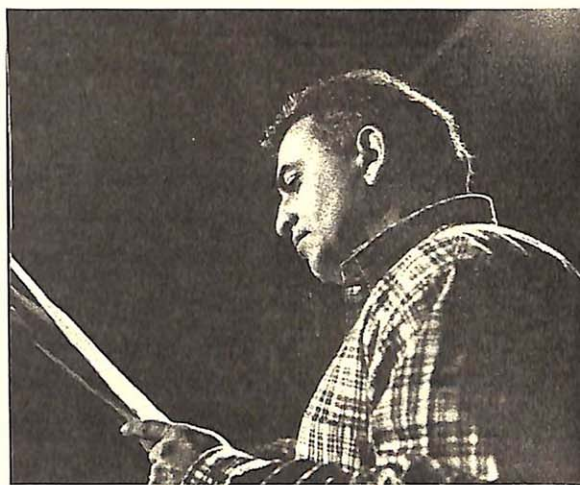
Με γοργό ρυθμό αυξάνεται το εισόδημα του ρουμλουκιώτη αγρότη και έτσι προβάλλει μια νέα γενιά αρχιτεκτονικής στο Ρουμλούκι, με σπίτια διώροφα, κτισμένα με πέτρα, τούβλα, με μπαλκόνια. Είναι η τελευταία γενιά γιατί θ' ακολουθήσει ο πόλεμος του '40, θα έρθει η φτώχεια και στη συνέχεια ο δικασμός των Ελλήνων εκείνα τα πέτρινα χρόνια. Εδώ μπορεί να βάλει κανείς μια άνω τελεία γιατί θ' ακολουθήσει μια έντεχνη αρχιτεκτονική πολύ όμως κακώγουστη. Είναι τα σπίτια του '50, του '60 και του '70, τα οποία σήμερα, όλα σχεδόν, μετατρέπονται σε σύγχρονα, με τις νέες αρχιτεκτονικές ιδέες.

Στην προσπάθειά μου να συλλέξω και να διασώσω πολλά από την πολιτιστική μας κληρονομιά καταπιάστηκα με όλα τα οικήματα και τους βοηθητικούς χώρους που μπορούσε να συναντήσει κανείς σ' ένα ρουμλουκιώτικο νοικοκυριό. Δεν παρέλειψα και μερικά από τα δημόσια κτίρια και κοινούς χώρους του χωριού, όπως εκκλησίες, αλευρόμυλους και πολλά άλλα κτίσματα που η καταστροφική μανία του νεοέλληνα τα γκρέμισε...

Γιώργος Ντελιόπουλος
Λαογράφος-ερευνητής

Δημήτρης Μαυρόπουλος: ΕΝΑΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ ΡΕΑΛΙΣΤΙΚΑ ...ΡΟΜΑΝΤΙΚΟΣ

Συνέντευξη στον Μιχάλη Κουρόγλου

Βεροιώτης, νέος, επιτυχημένος. Έχει την στόφα του σίγουρου καλλιτέχνη, του οποίου το όραμα περνά μέσα από ισχυρό ρεαλιστικό φίλτρο. Είναι ο Δημήτρης Μαυρόπουλος, ηθοποιός - γέννημα της Βέροιας, καλλιτεχνικά θρέμα της Αθήνας, της οποίας τα θεατρικά σανίδια ...έχει φάει με το κουτάλι! Πολύπειρος, με έμφυτο χιουμοριστικό ταλέντο, διακρίθηκε όμως σε μεγάλους δραματικούς ρόλους, με κορυφαίο τον πρωταγωνιστικό στο έργο του Ιάκωβου Καμπανέλλη "Ο δρόμος περνά από μέσα", για τον οποίο ο αθηναϊκός Τύπος έγραψε ύμνους, τον χειμώνα του '90-'91, κατατάσσοντας την παράσταση στις κορυφαίες της περιόδου. Λίγο πριν ο Ι. Καμπανέλλης τον ξεχώρισε στη Βέροια, όπου το ΔΗΠΕΘΕ ανέβασε την "Έβδομη μέρα της δημιουργίας" σε σκηνοθεσία του συγγραφέα. Η πορεία του, έκτοτε, γίνεται σταθερά ανοδική για να τον "εκμεταλλευτεί" η "σόου μπιζ" της τηλεόρασης αλλά και ο κινηματογράφος. Ευτυχώς, χωρίς να λειτουργήσει σε βάρος της σταθερής θεατρικής πορείας του, με επιλογές, κατά κανόνα, από εξαιρετικές μέχρι καλές. Ο Δημήτρης Μαυρόπουλος εξομολογείται ότι οι καλλιτεχνικές αξίες γνωρίζουν έκπτωση σήμερα, ακολουθώντας την ίδια τη ζωή. Προσπαθεί όμως, και τα καταφέρνει, να προχωρά τέμνοντας τις καλλιτεχνικές του φιλοδοξίες με την ρεαλιστική εκτίμηση της πραγματικότητας ώστε να συνθέτει την προσωπική του καλλιτεχνική, και επαγγελματική πορεία. Πρόσφατα μάλιστα έχασε για ένα μόλις βαθμό το βραβείο Β' ανδρικού ρόλου στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, στα Βραβεία Ποιότητας του ΥΠΠΟ, συμμετέχοντας σε τρεις ταινίες: «Το φως που σβήνει», «SAFE SEX», «Η αγάπη είναι ελέφαντας». Στη συνέντευξη που ακολουθεί, ο δικός μας Δημήτρης Μαυρόπουλος, αποκαλύπτεται καλλιτεχνικά ενώπιον του "δυσκολότερου" κοινού, των συμπατριωτών του.

ΕΡ. Κάνετε μια "φρενήρη" πορεία στην Αθηναϊκή θεατρική Σκηνή. Βρίσκεστε απέναντι σ' ένα απαιτητικό θεατρόφιλο κοινό. Τόσο οι επιλογές σας μέχρι τώρα όσο και οι κριτικές, σας δικαιώνουν. Που οφείλεται αυτή η συμφωνία των προθέσεων με το αποτέλεσμα;

ΑΠ. Δεν ξέρω αν η πορεία μου είναι φρενήρης, είναι καλή, είναι πετυχημένη. Η αξιολόγηση της καλλιτεχνικής ταυτότητας είναι υπόθεση άλλων, όχι δική μου. Συμπλήρωσα 24 χρόνια στο θέατρο. Η θέση μου ήταν πάντα η ίδια: να γίνομαι καλύτερος, να επιδιώκω να ξεχωρίζω με τη δουλειά μου. Στάθηκα και τυχερός γιατί συνεργάστηκα με σπουδαίους ηθοποιούς, σκηνοθέτες και υπηρέτησα κορυφαίους συγγραφείς. Πριν από 10 χρόνια ήμουν επιλογή άλλων. Επεισα φαίνεται πως είμαι ένα αξιόπιστο "εργαλείο" της υποκριτικής και πορώ να έχω μια θέση στο χώρο.

ΕΡ. Εννοείτε ότι ο ηθοποιός είναι ένας ερμηνευτής και μόνο ή μέσα από την ερμηνεία του καθίσταται επίσης δημιουργός;

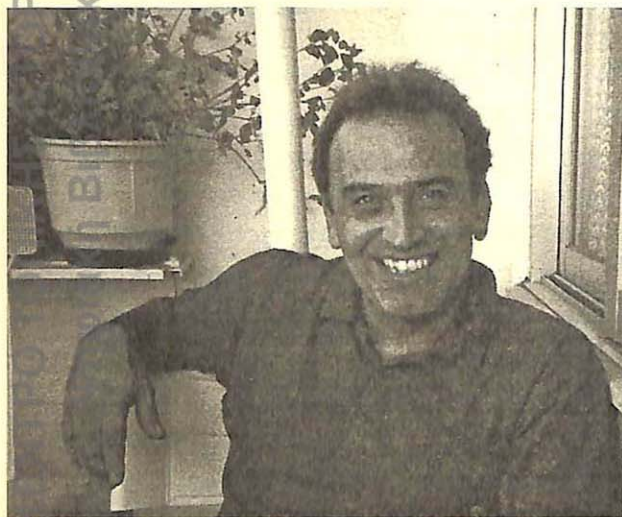
ΑΠ. Όχι, δημιουργός δεν είναι ο ηθοποιός. Δημιουργός είναι ο συγγραφέας, ο ζωγράφος, ο ποιητής, το έργο του θα μένει για πολλά πολλά χρόνια. Εμείς οι ηθοποιοί, είμαστε το μέσον, το "εργαλείο" που θα φέρει σε επικοινωνία το έργο του δημιουργού με τον θεατή. Γι' αυτό πρέπει να είμαστε ικανοί, σύνθετα "εργαλεία", για να "ξεκλειδώσουμε"

τους κώδικες για να ερεθίσουμε το συναίσθημα του κάθε θεατή. Ετσι λοιπόν η προσπάθεια να είμαι καλός όπως κάθε καλλιτέχνης προσπαθεί, μου έδωσε το δικαίωμα μετά από μεγάλη εμπειρία, που ήταν γεμάτη από αδυναμίες αλλά και μπορώ να πω επιτυχίες, έφτασα στο σημείο είτε αξιολογώντας είτε ακολουθώντας το ένστικτο του καλλιτέχνη, να βρεθώ σε πολύ καλές δουλειές. Το κοινό στην Ελλάδα είναι παντού το ίδιο και διαφωνώ με πολλούς φίλους εδώ, στην πατρίδα μου, που μου λένε, "ξέρεις, εμείς δεν γνωρίζουμε πολλά από θέατρο...". Το θέατρο είναι επικοινωνία. Ή σου λέει κάτι η παράσταση ή δεν σου λέει, ή σε πείθουν οι ηθοποιοί που υποδύονται τους ρόλους του έργου ή δεν σε πείθουν. Στην Τέχνη τα πράγματα είναι απλά και γι' αυτό είναι και δύσκολα. Η τέχνη του θεά-

τρου αποχυμώνει τη ζωή, δανείζεται αληθινά περιστατικά και με αληθοφανή τρόπο τα φέρνει στη σκηνή. Η Τέχνη είναι ψυχαγωγία, καλλιέργεια της ψυχής, απαραίτητη στον άνθρωπο, βασική ανάγκη να καλλιεργήσουμε τον ψυχικό μας κόσμο, να μπούμε σε διαφορετικούς τρόπους σκέψης.

ΕΡ. Το ελληνικό θέατρο εκπληρεί αυτούς τους όρους, βρίσκεται σε καλό δρόμο;

ΑΠ. Σε πάρα πολύ καλό δρόμο. Σε παγκόσμιο επίπεδο είμαστε σε πολύ ψηλή θέση. Είναι το αγγλικό θέατρο, το ρωσικό, το ελληνικό, το γερμανικό, το ιταλικό που ξεχωρίζουν. Αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι ανεβαίνουν καινούργια έργα στην Ελλάδα και γιατί οι Έλληνες συγγραφείς παίζονται σε όλες τις ευρωπαϊκές και αμερικανικές αίθουσες. Έχουμε ικανότατους σκηνοθέτες, σκηνογράφους, ηθοποιούς. Γενικότερα, οι Έλληνες καλλιτέχνες διαπρέπουν στο εξωτερικό με τη

δουλειά τους κι αυτά είναι παράσημα της πλούσιας πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

ΕΡ. Όταν ξεκινήσατε να κάνετε θέατρο είχατε ασφαλώς προσδοκίες, οράματα. Στην πορεία ανταποκρίθηκαν αυτά που συναντήσατε στις προσδοκίες σας;

ΑΠ. Ξεκίνησα έφηβος για να γίνω ηθοποιός. Ανώριμος, άσχετος, επιπόλαιος, λόγω ηλικίας αλλά κι ένας επαρχιώτης νεαρός που τυφλώθηκε από τα φώτα του θεάματος. Με όρεξη ξεκίνησα αλλά συνάντησα δυσκολίες γιατί η Τέχνη απαιτεί ωριμότητα, γνώσεις, διάβασμα, παρατηρητικότητα. Μέχρι να συνειδητοποιήσω που βρίσκομαι, πέρασα από πολλά στάδια, λίγα με δίδαξαν πολλά με απογοήτευσαν. Όλα αυτά τα θετικά είναι "προίκα" της δουλειάς μου. Μ' αυτήν πορεύτηκα, μ' αυτήν έμαθα. Δεν ξέρω με τις παρούσες συνθήκες αν θα γινόμουν ηθοποιός.

ΕΡ. Γιατί το λέτε αυτό, κάπως απαξιωτικά;

ΑΠ. Καταργήθηκαν οι κανόνες όχι μόνο στην Τέχνη αλλά στην ίδια τη ζωή. Αλλάξαν τα κριτήρια στην επιλογή ακόμη και της προσωπικής μας σχέσης, άλλαξαν τα κριτήρια στις επιλογές των καλλιτεχνών, απλουστεύτηκαν οι αξίες. Δεν ξέρω αν θεωρείται πετυχημένος ένας άνθρωπος όταν έχει την άνεση ν' αγοράσει οτιδήποτε, αν θεωρείται κοινωνική καταξίωση η προβολή των υλικών αγαθών. Ξέρω ότι είμαστε φτωχοί στην επαφή μας με τους συνανθρώπους μας, είμαστε "ταιγκούνηδες" συναισθηματικά, είμαστε πλούσιοι σε ελλείμματα...

ΕΡ. Εννοείται ότι για σας η άσκηση του λειτουργήματος του ηθοποιού, γίνεται μια επίπονη δοκιμασία ψυχής, γλιτρώντας στην επιπεδότητα της επαγγελματικής κατάστασης;

ΑΠ. Φυσικά. Ο καλλιτέχνης "ασκεί" κατάθεση ψυχής, διαμορφώνει το καλλιτεχνικό του έργο σε οποιαδήποτε μορ-

φή της Τέχνης με τα ερεθίσματα που έχει από την ίδια τη ζωή. Παρατηρεί και καταγράφει μέσα από τη δική του αισθητική τη δική του κριτική ματιά, σμιλεύει το υλικό της ζωής και προσπαθεί είτε να υπογραμμίσει

τα κακώς κείμενα της κοινωνίας είτε να προβάλλει αξίες της ζωής.

ΕΡ. Με όσα λέτε με ερεθίζετε να σας ρωτήσω, πως τα συνδέετε με την ενασχόλησή σας με την τηλεόραση, μέσο καθαρά ψυχαγωγικό; Θεωρείτε μήπως ότι, αντίθετα, η τηλεόραση είναι η μορφή διασκέδασης, διαφυγής για τον ευρύ πληθυσμό από την καθημερινότητα που τον ταλαιπωρεί και τον συνθλίβει;

ΑΠ. Όταν έλεγα πριν ότι καταργήθηκαν κάποιοι κανόνες εννοούσα και την έκπτωση που έχει υποστεί η θεατρική Τέχνη στο όνομα του θεάματος. Η Τηλεόραση είναι ένας χώρος ακόμα για μας τους ηθοποιούς, σκηνοθέτες, σεναριογράφους. Οι ίδιοι συντελεστές των θεατρικών παραστάσεων στελεχώνουν τις τηλεοπτικές σειρές. Η ποιότητα της δουλειάς έχει να κάνει λιγότερο με καλλιτεχνικά κριτήρια και περισσότερο με διαφημιστικά. Διαφημιστές καθορίζουν πως και τι πρέπει να γίνει. Εγώ μέσα από την τηλεόραση τα τελευταία δύο χρόνια, με τα πέντε τελευταία τηλεοπτικά σήριαλ έγινα γνωστός και με 61 θεατρικά έργα, από την Επιθεώρηση ως την Επίδαυρο, πέραν του χώρου μου δεν με ήξερε η μάνα μου. Είναι άδικο αλλά η Τηλεόραση είναι ισχυρότατη. Διαμορφώνει συνειδήσεις και "σκέψεις".

ΕΡ. Με την ευκαιρία, πείτε μας για τις δουλειές σας τον φετινό χειμώνα.

ΑΠ. Στα μέσα του Οκτώβρη, στο θέατρο "Αλίκη", ανέβηκε το έργο της Έλενας Ακρίτα "Η δίαιτα του αστροναύτη", σε σκηνοθεσία Σταμάτη Φασουλή, με την Άννα Παναγιωταρέα, των Χρύσα Ρώπα, τον Τάσο Χαλκιά, εμένα και τη Δήμητρα Ματσούκα. Πρόκειται για μια σύγχρονη κωμωδία όπου σατιρίζεται η αντιεπικοινωνιακή σχέση των ανθρώπων παρ' όλο που ζούνε ο ένας δίπλα στον άλλο. Αυτά ως προς το θέατρο.

ΕΡ. Θα έχει, πιστεύετε, την επιτυχία του "Βγάλε τον υπουργό από την πρίζα";

ΑΠ. Φιλοδοξούμε για το καλύτερο και πάμε πάρα πολύ καλά αλλά πιστεύω ότι πολύ δύσκολο είναι για συνεχόμενη σεζόν να υπάρξει μια τόσο μεγάλη επιτυχία όπως ήταν ο "Υπουργός". Όλοι οι καλλιτέχνες προσπαθούν για την επιτυχία. Το κοινό όμως αποφασίζει αν την δικαιούνται ή όχι.

ΕΡ. Και τα σχέδιά σας πέραν του θεάτρου;

ΑΠ. Σύντομα βγαίνει στους κινηματογράφους η ταινία του Βασίλη Ντούρου "Το φως που σβήνει", μια ποιητική ταινία με τον Αλέκο Αλεξανδράκη, τη Βίκυ Βολιώτη, την Ελένη Ναζλίδου, εμένα κι ένα 12χρονο αγόρι που στην ταινία κάνει σιγά-σιγά το φως του. Τα υπόλοιπα επί της οθόνης. Τηλεοπτικά, συνεχίζεται και φέτος το "Κλειδί" στο "Σταρ" και στον ΑΛΦΑ θα βγει ένα καινούργιο σήριαλ με τον τίτλο "Πρωτοσέλιδος μπελάς", με την Χρυσούλα Διαβάτη, τον Ρένο Χαραλαμπίδη και άλλους εκλεκτούς συνάδελφους.

ΕΡ. Σκέφτεστε μια πιθανή συνεργασία με το ΔΗΠΕΘΕ της πόλης όπου γεννηθήκατε;

ΑΠ. Τα τρία τελευταία χρόνια γίνεται μια προσπάθεια να γίνει η συνεργασία αυτή αλλά οι υποχρεώσεις που έχω δυσκολεύουν τα πράγματα. Το επόμενο καλοκαίρι πιθανόν να μπορούσε να γίνει η συνεργασία αυτή αλλά τον Μάιο του 2001 μέχρι και τα τέλη Ιουλίου θα συμμετέχω στα γυρίσματα μιας νέας ταινίας ελληνοϊταλικής παραγωγής. Το 2002, δεν είναι μακριά, ας ελπίσουμε να δοθεί η ευκαιρία, όχι μόνο να δουλέψω στο ΔΗΠΕΘΕ της πόλης μου αλλά και να απολαύσω επιτέλους τις ομορφιές της.

- Κύριε Μαυρόπουλε σας ευχαριστώ.

- Εγώ σας ευχαριστώ.

Το βλέμμα στη Βαλκανική Αρχιτεκτονική

Στο επίκεντρο του ειδικού ενδιαφέροντος
της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής,
η Βέροια τον Οκτώβρη,
με το Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

Ο Θ. Πάγκαλος κόβει την κορδέλα των
εγκαινίων του Ινστιτούτου Παραδοσιακής
Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής

Η σκέψη στο παρελθόν, η οπτική στο μέλλον. Το πριν οδηγός του τώρα, εμπνευστής του μετά. Η κατοικία, οι χώροι, η ζωή του απώτερου και του σχεδόν πρόσφατου παρελθόντος, αποτέλεσαν για 5 ημέρες, το αντικείμενο "κλινικής" μελέτης των ειδικών επιστημόνων, καθηγητών, αρχιτεκτόνων, ιστορικών, αρχαιολόγων κ.α. Το Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα την παραδοσιακή Βαλκανική αρχιτεκτονική, γοήτευσε πολλούς. Η ιδιαιτερότητα του Βαλκανικού χώρου, αισθητά διαφέρουσα τόσο από τη δύση όσο και από την πέραν της Τουρκίας ανατολή, επιτρέπει την επιστημονική μελέτη των ιδιαίτερων γνωρισμάτων μιας πλουσιότατης παράδοσης. Η παράδοση αυτή δένεται άρρηκτα με την κοινή ιστορία και την πολιτιστική παράδοση όλων των Βαλκανικών χωρών και φυλών έτσι που να αποτελεί εν τέλει την κοινή ιστορία των Βαλκανίων.

Στον Χώρο Τεχνών και στην αίθουσα θεάτρου της Στέγης, σε παράλληλες συνεδρίες, 44 επιστημονικές ανακοινώσεις κάλυψαν επιστημονικές περιοχές αρχιτεκτονικής τυπολογίας, συγκριτικής Μορφολογίας, Πολεοδομίας, Εθνογραφίας και Λαογραφίας. Στο Συνέδριο πήρε μέρος μεγάλος αριθμός Ελλήνων και ξένων επιστημόνων, απ' όλες τις χώρες της Βαλκανικής: Αλβανία, Σερβία, Βουλγαρία, Τουρκία. Το παρακολούθησαν επίσης παρατηρητές από την Ιταλία και την Ελβετία. Δεν πρέπει να μη σημειώσουμε ιδιαίτερα τις σημαντικές εισηγήσεις των δικών μας αξιολόγων ανθρώπων του χώρου της αρχιτεκτονικής, της κ. Αν. Πάπαρη και του κ. Αλ. Οικονόμου, του αρχαιολόγου κ. Αντ. Πέτκου, της αρχιτέκτονος της ΙΖ' Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων κ. Πάτρας Θεολογίδου όπως και του Βεροιώτη αναπληρωτή καθηγητή Αρχιτεκτονικής στο Α.Π.Θ. κ. Ν. Καλογήρου. Ξεχωριστή μνεία αξίζει στην «ψυχή» του Συνεδρίου και λάτρη της Βέροιας, τον καθηγητή κ. Ν. Μουτσόπουλο που κατείχε και την τιμητική θέση του προέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής.

Η διοργάνωση του Συνεδρίου, που αποδείχθηκε εξαιρετική χάρη στον ενθουσιασμό των οργανωτών (Ενιαίος Φορέας Πολιτισμού), απέδειξε το ενδιαφέρον των αρχών της Βέροιας για τα προβλήματα της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής στα Βαλκάνια και για τις μεθόδους συντήρησής τους. Στα συμπεράσματά του αναφέρονται και τα εξής σημαντικά:

Δυστυχώς τα απαραίτητα κεφάλαια για τις εργασίες συντήρησής τους και την αναστήλωσή τους απουσιάζουν στις περισσότερες χώρες της Βαλκανικής.

Αρχικά πρόκειται για κατεστραμμένα μνημεία που καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια των τελευταίων πολέμων. Εξάλ-

λου οι πολιτικές αρχές δεν σεβάστηκαν τις διεθνείς συμβάσεις.

Όλοι οι συμμετέχοντες συμφωνούν ότι το Κέντρο που δημιουργήθηκε στη Βέροια θα ανταποκριθεί καλύτερα στις ανάγκες της συνέχισης των επιστημονικών και συγκριτικών μελετών, κοινών για όλη την περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και των γειτονικών χωρών.

Γι' αυτό το λόγο όλοι οι συμμετέχοντες εκφράζουν την ευγνωμοσύνη τους προς τις αρχές της πόλης της Βέροιας για την πρωτοβουλία της για την ίδρυση του Ινστιτούτου Παραδοσιακής Βαλκανικής Αρχιτεκτονικής καθώς και για τις μόνιμες επιστημονικές συναντήσεις που διοργανώθηκαν τα τελευταία χρόνια στη Βέροια.

Τα "Δρώμενα" επιλέγουν τρεις από τις σημαντικότερες εισηγήσεις και δημοσιεύουν την γενικότερου ενδιαφέροντος και γοητευτική εισήγηση του καθηγητή Νικόλαου Μουτσόπουλου, σε περίληψη καθώς και τις περιλήψεις με το ειδικό τοπικό ενδιαφέρον, της Αν. Παπαρη για την περιοχή της Κυριώτισσας και του Αντ. Πέτκου για τα ψηφιδωτά κτιρίων της Βέροιας κατά τον 2ο-5ο αι. Στο επόμενο τεύχος κρατήσαμε για δημοσίευση τις εισηγήσεις της κ. Θεολογίδου και των κ. Καλογήρου και Οικονόμου.

ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ

Από την προϊστορική καλύβα στους μυκηναϊκούς τάφους

Καθηγητής Ν. Μουτσόπουλος

Δεν είναι γνωστό πως γεννήθηκε στον πρώτο άνθρωπο η έννοια του κύκλου. Πολλοί δέχονται πως η περιφέρεια του κύκλου αποτέλεσε την πρωταρχική μορφή η οποία περιβάλλει και "προστατεύει" την εστία του.

Οι μάγοι, στους πρωτόγονους λαούς, αλλά και σ' όλη τη διάρκεια του μεσαίωνα, κατά τις μαγικές τελετές, στα δάση στα νεκροταφεία και σε ερείπια, χάρασαν γύρω τους ένα μαγικό κύκλο αδιαπέραστο από τα κακά πνεύματα.

Το σχήμα του κύκλου αποτέλεσε μια από τις αρχέγονες μορφές των πρώτων αρχιτεκτονημάτων της ανθρωπότητας (Kromleeh), πρωτοελλαδικό κτίσμα στο ανάκτορο της Τίρυνθας, κυκλικά κτίσματα Ορχομενού.

Κατά την αρχαιότητα ο κύκλος χρησιμοποιήθηκε και σε κοινωφελή και παράλληλα σε ιερά και επιτύμβια κτίσματα. Περίκεντρες ημιϋπόσκαφες καλύβες έχουν αποκαλύψει οι ανασκαφές από την παλαιολιθική εποχή, σε περιοχές της Μεγάλης Βρετανίας και της Γαλλίας. Αλλωστε στους περίφημους κίονες του Τραϊανού και του Μάρκου Αυρηλίου στη Ρώμη οι οποίοι απεικονίζουν τις νίκες των Ρωμαίων αυτοκρατόρων στις ευρύτερες Δουναβικές περιοχές διακρίνουμε περίκεντρες ποιμενικές καλύβες σε μορφές που επιβιώνουν επί χιλιετίες στις περιοχές αυτές.

Ένα άλλο δεδομένο το οποίο συνηγορεί, επίσης, στην ύπαρξη κυκλικών καλυβών κατά την αρχαιότητα είναι το πλήθος των αρχαίων πλίνθων προπλασμάτων ή αγγείων που έχουν βρεθεί κατά τις ανασκαφές και μιμούνται τις περίκεντρες μορφές κλαδόπλεκτων καλυβών.

Ο Ομηρος (Ιλ. Q, 44ξ8-451) περιγράφει την καλύβα που κατασκεύασαν οι Μυρμιδόνες στον Αχιλλέα, κατά την πολιορκία της Τροίας, από κλαδιά ελάτου με στέγη από καλάμια και άχυρα. Παρόμοιες πρέπει να ήταν και οι κατοικίες των αρχαίων Μακεδόνων, σύμφωνα με την περιγραφή του Αρριανού (Ανάβασις Αλεξάνδρου VII, 9).

Η μορφή των κλαδόπλεχτων "ποιμενικών" καλυβών από την αρχαιότητα, μια μορφή η οποία συνηθίζεται μέχρι τις μέρες μας, υπογορεύεται από τον τρόπο δομής της.

Διαφωτιστικά είναι όσα αναφέρει ο Πausanias για τη μορφή του πρώτου ναού του Απόλλωνα στους Δελφούς (Pausanias, X, 5,9), ο οποίος ήταν κατασκευασμένος από κλαδιά δάφνης. Τη μορφή του πρωταρχικού περίκεντρου αυτού ναού, ο οποίος μιμείται μορφή πρωτόγονης καλύβας, μιμείται και ο σφραγός των Δελφών.

Τις ίδιες μορφές περίκεντρων κλαδόπλεχτων καλυβών βρίσκουμε στα ρωμαϊκά μυθικά casa Romuli ή Tugurum Faustuli, στις καλύβες του Lanuvium και στα καλυμμένα με αχυρένιες σκεπές ιερά του Καπιτωλίου. Την καθαρότερη όμως μορφή κυκλικών καλυβών συναντούμε στους αρχέγονους ναούς της Εστίας, οι οποίοι πάντα έχουν τη μορφή κλαδόπλεχτων καλυβών.

Η πανάρχαια μορφή των περίκεντρων κλαδόπλεχτων καλυβών έχει επιβιώσει στις καλύβες των διεσπιακών νομαδικών ποιμενικών εγκαταστάσεων, στις "στρούγκες" (τις στάνες) του σαρακατσάνικου τσελιγκάτου.

Τις παραβολοειδείς εκ περιστροφής μορφές των σαρακατσάνικων ποιμενικών καλυβών μιμούνται και οι μορφές των πρωτόγονων από λάσπη καλυβών ήδη από την μυκηναϊκή - μινωική αρχαιότητα, κρίνοντας από τα περίφημα αγγεία που έχουν βρεθεί στη Φυλακωπή της Μήλου και στην Αμοργό.

Το αγγείο της Αμοργού με την ελλειψοειδή σε κάτοψη μορφή μιμείται και η αρχαία κατοικία που αποκαλύφθηκε κατά τις ανασκαφές της Αρχαίας Σμύρνης (Asarlik). Μέχρι σήμερα στην ευρύτερη περιοχή του Χαλεπίου (Halap), Homs και Hamma έχουν επισημανθεί ολόκληροι οικισμοί με κατοικίες οι οποίες μιμούνται παραβολοειδείς εκ περιστροφής μορφές οι οποίες δυστυχώς, πρόσφατα έχουν συστηματικά κατεδαφιστεί. Είναι σημαντικές οι αρχαιολογικές ανασκαφές της Ιταλικής Αρχαιολογικής αποστολής η οποία αποκάλυψε και τελικά αναστήλωσε ολόκληρο οικισμό με αντίστοιχες κατασκευές στην ίδια περιοχή στο El Mardieh (Elba).

Καλύβες όμως κατασκευασμένες με το εκφορικό σύστημα δομής, με λίθους και πηλό, κατά δακτυλίου, υπάρχουν σε ορισμένες περιοχές των στεπών της Πρόσω Ασίας, στη Β. Συρία, στη ΒΔ. Μεσοποταμία, στις περιοχές Σουρρούντς, Χαρράμ και Ούρφα, στην Περσποκαυκασιανή περιοχή, επίσης του Αράξου, στο Ναχισαβάν, στην Α. Περσία, στο Βελουκιστάν, στο ΝΔ. Τουρκεστάν και στο Κουρδιστάν.

Τις μορφές αυτές συναντούμε και στην Αφρική, ιδιαίτερα στο Καμερούν, στο Σουδάν και την Αιθιοπία, στην Αμερική, ιδιαίτερα στο Περού αλλά και στο Νέο Μεξικό (Pueblo Bonito), στο Colorado (Mesa Verde) και αλλού.

Προδρομικές όμως μορφές περίκεντρων και ιδίως με ελλειψοειδή κάλυψη καλυβών χτισμένων με μεγαλιθικό σύστημα δομής επισημάναμε στο νησί Χάλκη της Δωδεκανήσου (ΝΔ της Ρόδου). Οι ντόπιοι ονομάζουν τις κατασκευές αυτές που μοιάζουν με τα Navetas και Talayots της Minorca και των Βαλεαρίδων "Κύφες" λέξη που σημαίνει κρανίο, την κεφαλή.

Τα αρχαιότερα όμως περίκεντρα κτίσματα αποκαλύφθηκαν με τις ανασκαφές που έγιναν στην Χοιροκοιτία (Ιεροκοιτία) της Κύπρου.

Από τις εργασίες του Συνεδρίου

Πρόκειται για έναν νεολιθικό συνοικισμό σε μια πλαγιά σχετικά ανώμαλη του Τρόοδος η οποία απέχει 6 χιλιόμετρα από τη θάλασσα.

Ο οικισμός αποτελείται από έναν μεγάλο αριθμό κυκλικών καλυβιών με ποικίλες διαμέτρους από 3,5-6,5μ. Το πρόβλημα της καλύψεως των Περίκεντρων αυτών κτισμάτων είναι μεγάλο. Παλιότερα οι αρχαιολόγοι που ασχολήθηκαν με το θέμα πίστεψαν ότι είχαν ελλειψοειδή εκ περιστροφής κάλυψη. Πρόσφατα όμως την νέα τους θεωρία για μια επίπεδη κάλυψη (ένα δώμα) απεικόνισαν και στις αναπαραστάσεις που κατασκεύασαν σε φυσικό μέγεθος στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου. Ο οικισμός αυτός χρονολογείται από το 7.000 π.Χ. και εντεύθεν.

Οι περίκεντρες όμως κατασκευές με εκφορικό σύστημα καλύψεως καλύπτουν μian ευρύτατη περιοχή από την Ιρλανδία, μέχρι τη Γαλλία και επεκτείνονται σε όλη τη Μεσογειακή λεκάνη (από τη Μινόρκα) της Ν.-ΝΑ. ακτής της Ιταλικής Χερσονήσου και τα νησιά μέχρι τις Δαλματικές ακτές της Ιστρίας και το νησί Hvar (bunja) μέχρι την Κρήτη και το Χιονοχώρι κοντά στις Σέρρες στη Μακεδονία.

Τα πιο αντιπροσωπευτικά κτίσματα της κατηγορίας αυτής των μεταγενέστερων περίκεντρων κτισμάτων σώζονται στα Σφακιά του νομού Χανίων της Κρήτης. Πρόκειται για τα μπάτα της Νίδας στον Ψηλορείτη.

Πρόκειται για λιθόκτιστες ποιμενικές καλύβες για τη διαμονή και τις τυροκομικές ενασχολήσεις των ποιμένων.

Προδρομικές μορφές των "κούμων" και των μπάτων της Κρήτης, αποτελούν τα περίφημα αρχαία δρακόσπιτα της ΝΔ. Εύβοιας.

Μια άλλη πολύ σημαντική ομάδα περίκεντρων κτισμάτων (κατοικιών) με κυκλική και μεταγενέστερα και ορθογωνική κάτοψη, με εκφορική κάλυψη βρίσκεται στο Alberobello της Απουλίας και στην ευρύτερη περιοχή του (εικ. 84-86).

Αναζητώντας κατά το 1950 τα ίχνη της περιοδείας του Πausanία στην Αιγιάλεια, κατόρθωσα να προσδιορίσω και να ταυτίσω το περίφημο "Γαίον" που περιγράφει, σε μια θέση ανάμεσα στις αρχαίες πόλεις Βούρα και Ελίκη που καταβυθίστηκαν κατά το φοβερό σεισμό του 373 π.Χ.

Πρόκειται για μια αρχαία θόλο παρόμοια με το εσωτερικό των Μυκηνναϊκών τάφων που σώθηκε σαν από θαύμα στο κέντρο ενός μεταγενέστερου μοναστηριού (της Αγίας Τριάδος) στο βουνό επάνω από το χωριό Τράπεζα.

Γνωρίζουμε ότι ο ομφαλός υπήρξε το σύμβολο της Γαίας γι' αυτό και τα ιερά της είχαν πάντα παρόμοιο σχήμα, όπως ακριβώς έχει διασωθεί στη μορφή του ομφαλού των Δελφών.

Η χρονολόγηση του Γαίου είναι δύσκολη. Από τα μορφολογικά του όμως δεδομένα μπορούμε να βγάλουμε ορισμένα συμπεράσματα. Η προέκταση προς τα άνω των δύο παραστάδων της θύρας εισόδου μας θυμίζει έντονα την αρχή του δρόμου των μυκηνναϊκών τάφων (θησαυρών) τους οποίους πιθανότατα μιμείται.

Είναι αναμφισβήτητο όμως νεώτερο μνημείο. Ο τρόπος της δομής του με ισόδομους δακτυλίους με τη μεσολάβηση μικρών "σφηνοειδών" λίθων, αποτελεί ένα μεταγενέστερο χαρακτηριστικό. Πάντως θα μπορούσαμε να το τοποθετήσουμε χρονικά, μετά το φοβερό σεισμό του 373 π.Χ. και λίγο πριν από την επίσκεψη του Πausanία στα μέρη αυτά της Αιγιάλειας το 173-174 μ.Χ.

Κάπως έτσι φθάνουμε στην εξέταση των θολωτών μυκηνναϊκών τάφων. Πρόκειται, ως γνωστόν, για παραβολοειδείς

εκ περιστροφής κατασκευές από οριζόντιες εκφορικές σειρές λίθων κατά δακτυλίους οι οποίοι επικαλύπτονται για λόγους στατικής ισορροπίας με τύμβους φερτής γης (tumulus). Παρόμοιοι τάφοι έχουν βρεθεί σε πολλά σημεία της Ελλάδος.

Στην υπόθεση της μīmήσεως της μορφής πανάρχαιας ανθρώπινης καλύβας από τους θολωτούς μυκηναϊκούς τάφους, συμβάλλει η μορφή του "Γαίου", η οποία τυπολογικά τοποθετείται ανάμεσα στην κλαδοπλεκτή ή πηλόχτιστη καλύβα και τους μυκηναϊκούς τάφους.

Από τα περίκεντρα αρχαιότατα κτίσματα που εξετάσαμε και τους θολωτούς τάφους της μυκηναϊκής και μινωϊκής εποχής εμπνεύστηκαν στην ελληνική κλασική αρχαιότητα τη μορφή των "θόλων", των περίκεντρων δηλαδή κτισμάτων με κυλινδρικό κορμό και ημισφαιρική και εξωτερική κωνική κάλυψη, με ή χωρίς εξωτερικό περιφερικό περίστωο.

Στους Δελφούς υπήρχε από το πρώτο μισό του 6ου π.Χ. αιώνα ένα λατρευτικό κυκλικό οικοδόμημα. Ένα δεύτερο χτίστηκε, εκεί κοντά στο ιερό της Αθηνάς Προναίας, τον 4ο αιώνα π.Χ. Μετά τον 4ο αιώνα οι θόλοι γνώρισαν μεγάλη δημοτικότητα. Ένας βρίσκεται στη Σαμοθράκη. Λίγο αργότερα χτίστηκε μεγάλη θόλος στο ιερό του Ασκληπιού στην Επίδαυρο. Ο Φίλιππος Β' έχτισε στην Ολυμπία θόλο την οποία και συμπλήρωσε ο γιός του Μέγας Αλέξανδρος. Ακολούθησε το Αρσινόειο της Σαμοθράκης που χτίστηκε το 288 π.Χ., από την Αρσινόη σύζυγο του Πτολεμαίου Φιλαδέλφου, κοντά στο ιερό των Καβείρων.

Έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον η περίφημη θόλος ή θησαυρός των ανακτόρων της ομηρικής εποχής η οποία διασώθηκε και στο ανάκτορο της Βεργίνας, μια περίκεντρο μορφή εγγεγραμμένη σε ένα τετράγωνο επιβιώνει και στο γνωστό αρχοντικό του Γ. Σβαρτς στα Θεσσαλικά Αμπελάκια όπου στο ισόγειο υπάρχει χώρος θολοσκεπαστος ο οποίος αποκαλείται "Χαζινές" από το αραβικό El Hazne που σημαίνει "θησαυρός" και αποτελούσε το θησαυροφυλάκιο του περίφημου Οικονομικού Συναιτερισμού των Αμπελακίων.

Προστασία – Ανάπλαση Διατηρητέας Περιοχής Κυριώτισσας στη Βέροια: Αναβάθμιση των Δημοσίων Χώρων & Επιλεκτική Πεζοδρόμηση

Αν Πάπαρη
Αρχιτέκτων – πολεοδόμος

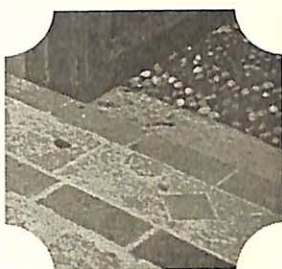
Η εισήγηση αναφέρεται σε δύο υποενότητες: α) στην αναζήτηση ενός νέου πλέγματος πεζοδρόμων στην Κυριώ-

τισσα που να αναδεικνύει την περιοχή στον επισκέπτη και να αναβαθμίζει την καθημερινή ζωή των κατοίκων της και β) στην αποκατάσταση και ανάδειξη των όψεων δέκα διατηρητέων κατοικιών στην ίδια περιοχή.

Α) Ο προσδιορισμός ενός πλέγματος πεζοδρόμων στηρίχθηκε στην ανάλυση παραμέτρων όπως η ιστορική εξέλιξη της περιοχής, η κριτική των πολεοδομικών σχεδίων, η ανάλυση της δομής του δημόσιου χώρου και της κοινωνικής λογικής του στο οργανικό και το ισχύον σχέδιο, η χαρτογράφηση και αποτίμηση των μνημείων, των διατηρητέων κτιρίων, των αξιόλογων μετώπων και των τοπικών και δια-τοπικών "χωρσχημάτων", η διερεύνηση της σχέσης μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού χώρου, η ανάλυση της κυκλοφορίας, των εισόδων στην περιοχή, των θέ-

σεων και στάσεων των πεζών, των σημείων – κόμβων δραστηριοτήτων και διασταυρώσεων πεζών, της κατάστασης του δομημένου περιβάλλοντος, την ανάλυση της οραματικότητας και τέλος τη φωτογραφική τεκμηρίωση και σκιαγράφηση σημείων ενδιαφέροντος. Η ενότητα κλείνει με την πρόταση δικτύου πεζοδρόμησης και την πρόκριση ενός υποπλέγματος αυτού του δικτύου για άμεση εφαρμογή. Συνοδεύεται επίσης από εποπτικό υλικό σε slides (χάρτες, φωτογραφίες).

Β) Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει την πρόταση για αποκατάσταση και αναβάθμιση δέκα διατηρητέων κατοικιών από τις οποίες οι περισσότερες ανήκουν στο πλέγμα πεζοδρόμησης και είναι ιδιοκτησίας Παμπούκα, Γκαβαϊσέ, Σαγματοπούλου, Μπουρντένα, Χριστοδούλου, Λύχνα, Τσίγκα, Νικολαΐδη, Σαραφίδη και Ιωαννίδη. Ως αρχές αποκατάστασης και ανάδειξης υιοθετήθηκαν οι ισχύουσες στις διεθνείς συνθήκες (Βενετίας, Αμστερνταμ). Επιπλέον, επιχειρήθηκε η κατανόηση και ανάδειξη της βασικής μορφολογικής λογικής των όψεων ως αντανάκλαση της εσωτερικής, κτιριολογικής και συντακτικής δομής των κτιρίων. Η ενότητα συνοδεύεται από εποπτικό υλικό σε slides των έγχρωμων σχεδίων των όψεων.

Ψηφιδωτά δάπεδα κοσμικών κυρίων Βεροίας και περιοχής ελέγχου και επιρροής της (2ος-5ος αι.)

Αντ. Πέtkος, Αρχαιολόγος

Στα πλαίσια της οικοδομικής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε στη Βέροια και την περιοχή της από το 2ο έως και τον 5ο αι. πολλά

από τα κοσμικά κτίρια που ανοικοδομήθηκαν κοσμήθηκαν με ψηφιδωτά δάπεδα.

Στην πλειοψηφία των ψηφιδωτών δαπέδων που αποκαλύφθηκαν υπάρχει σαφής προτίμηση στον αυστηρά γεωμετρικό και ανεικονικό διάκοσμο. Ωστόσο στη Βέροια και στη χώρα της έχει διασωθεί και ένας μικρός αριθμός ψηφιδωτών δαπέδων κοσμικών κτιρίων που ο γεωμετρικός διάκοσμος πλουτίζεται και με εικονικά στοιχεία. Τα εικονογραφικά στοιχεία, η διάταξη του σχεδίου και τα χρώματα των ψηφιδωτών αυτής της ομάδας καθιστούν εφικτή την αναλυτική συγκριτική τους μελέτη.

Ο αριθμός των ψηφιδωτών, που έχουν διασωθεί συνηγορεί να θεωρήσουμε ότι η περιοχή υπήρξε ένα σημαντικό κέντρο ψηφιδωτής τέχνης. Παράλληλα διαπιστώνεται ότι οι ψηφιδωτές στη Βέροια ήταν κοινωνοί των καλλιτεχνικών τάσεων και ρευμάτων που επικρατούσαν την ίδια εποχή στην ευρύτερη περιοχή.

Οι παράλληλες εκδηλώσεις ακολούθησαν επάξια τη δυναμική του Συνεδρίου. Η Συμφωνική Ορχήστρα του Σάλτσμπουργκ υπό τη Διεύθυνση του Υοση Κ. Lee και με σολίστα το Δημήτρη Σγούρο μάγεψε το κοινό στον Χώρο Τεχνών

Το βλέμμα του κοινού τράβηξε και η έκθεση ενδυμάτων και φροντιστηριακού υλικού των Δημοτικών Περιφερειακών Θεάτρων

Αριστοτέλους Ηθικά Νικομάχεια

ΕΝΟΤΗΤΑ: Β 1, 1-3 (1103a 14-26)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΝΝΟΙΕΣ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ - ΑΡΕΤΗ

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΙΑΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η ανθολόγηση αποσπασμάτων των Ηθικών Νικομαχείων και των Πολιτικών του Αριστοτέλη για τη διδασκαλία της αρχαίας ελληνικής γραμματείας στη θεωρητική κατεύθυνση της Γ' τάξης του Ενιαίου Λυκείου σηματοδοτεί την έναρξη μιας πληρέστερης παρουσίας και μιας ουσιαστικότερης σπουδής του φιλοσοφικού λόγου του Αριστοτέλη, σε πρωτότυπο και μεταφρασμένο αρχαιοελληνικό λόγο, στη Μέση Εκπαίδευση. Η ένταξη, ωστόσο, των δύο φιλοσοφικών έργων στο πρόγραμμα σπουδών, σημαντική καθαυτή και δικαιολογημένη ως προς τους γενικούς αλλά και τους ειδικότερους διδακτικούς στόχους που τα δύο έργα θα εξυπηρετήσουν, συνιστά μία διδακτική πρόκληση για τους εμπλεκόμενους φορείς, καθηγητές και μαθητές, της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Ο σύνθετος χαρακτήρας της αριστοτελικής διδασκαλίας απαιτεί από τους καθηγητές ένα πλούσιο φιλοσοφικό γνωστικό υπόβαθρο και, για τα Ηθικά Νικομάχεια ειδικότερα, εξοικείωση με τον αριστοτελικό αλλά και προγενέστερο ηθικό στοχασμό. Οι μαθητές, από την άλλη, καλούνται να αφομοιώσουν έναν ανοίκειο φιλοσοφικό λόγο, ο οποίος τους προσφέρεται αποσπασματικά, και να εξοικειωθούν γοργά με το ιδιαίτερο γλωσσικό ύφος και τα τυπικά επιχειρήματα των συλλογισμών του Αριστοτέλη. Η αρχική θετική ανταπόκριση καθηγητών και μαθητών συνιστά αναγκαία προϋπόθεση της διδακτικής πράξης, της οποίας ζητούμενο παραμένει η αποτελεσματικότητα, ένα στοιχείο που, σε σημαντικό ποσοστό, θα κριθεί από την ίδια τη διδασκαλία.

Η νέα αυτή διδακτική πραγματικότητα καθιστά αναγκαίο τον επιστημονικό διάλογο και ίσως δικαιολογεί μία ενδεικτική πρόταση διδασκαλίας, η οποία δεν προτείνεται ως κανόνας ή πρότυπο, αλλά ως μία δοκιμή και ένας προβληματισμός ερμηνείας. Συζήτηση με αφορμή τη διδασκαλία των Ηθικών Νικομαχείων από μετάφραση στην Γ' τάξη του Γυμνασίου

έχει υπάρξει και παλαιότερα. Παραμένει, ωστόσο, πάντοτε χρήσιμη κάθε ερμηνευτική εκδοχή στη βάση της εφαρμογής της ερμηνευτικής προσέγγισης των αρχαιοελληνικών κειμένων. Πολύτιμα, εξάλλου, είναι και όποια ειδικότερα μελετήματα της ελληνικής ή ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας προσφέρουν πρόσθετη βοήθεια και υποστηρικτικό υλικό στο διδάσκοντα.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Αριστοτέλη ως φιλοσόφου είναι ο ρωμαλέος κοινός νους και ένας σταθερός προσανατολισμός προς την εμπειρική πραγματικότητα. Σε όλες τις φιλοσοφικές αναζητήσεις του εφαρμόζει με σταθερότητα ορισμένες θεμελιώδεις αρχές, οι οποίες καλό είναι να επισημαίνονται ως εισαγωγή, και όπου κρίνεται αναγκαίο, κατά την πορεία της διδασκαλίας, να γίνονται οι απαραίτητες συσχετίσεις. Με αυτόν τον τρόπο ερμηνεύονται πληρέστερα και ορθότερα τα βασικά ζητήματα των ενότητων που κάθε φορά διδάσκονται. Χρήσιμες είναι και ορισμένες γενικές εισαγωγικές επισημάνσεις αναφορικά με τις φιλοσοφικές αναζητήσεις του Αριστοτέλη στο χώρο της ηθικής, οι οποίες είναι αντικείμενο πραγμάτευσης του πρώτου βιβλίου των Ηθικών Νικομαχείων. Επειδή συνιστούν την αφετηρία αλλά και το πλαίσιο της διερεύνησης των επιμέρους ζητημάτων που θίγονται στο δεύτερο βιβλίο αλλά και σε ολόκληρη την πραγματεία, συμβάλλουν σε μια ορθότερη κατανόηση του αριστοτελικού ηθικού στοχασμού που έχει επιλεγεί για τη διδασκαλία. Γι' αυτό κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστούν οι επισημάνσεις αυτές (σχετικά με το χαρακτήρα της ηθικής πραγματείας και τις έννοιες ευδαιμονία και αρετή) με συντομία στη συνέχεια, ως ένα πρώτο μέρος της παρούσας μελέτης, της οποίας η συνολική δομή έχει ως εξής:

Α' ΜΕΡΟΣ

I. Εισαγωγικές αναφορές για τα Ηθικά Νικομάχεια και τις έννοιες ευδαιμονία και αρετή.

Β' ΜΕΡΟΣ

II. Το αρχαίο κείμενο και μία δοκιμή μετάφρασης της ενότητας Β1, 1-3, 1103a 14-26 των Ηθικών Νικομαχείων.

III. Ένα σχεδιάγραμμα διδασκαλίας της παραπάνω ενότητας των Ηθικών Νικομαχείων.

IV. Η αντίστοιχη διδακτική πράξη.

V. Παράθεση ενός αποσπάσματος αναφορικά με τη δομή της ηθικής πράξης από το βιβλίο του Duering, Αριστοτέλης. Παρουσίαση και ερμηνεία της σκέψης του, ως πρόταση υποστηρικτικού υλικού.

VI. Ενδεικτική βιβλιογραφία.

Α' ΜΕΡΟΣ

I. Εισαγωγικές αναφορές για τα Ηθικά Νικομάχεια και τις έννοιες ευδαιμονία και αρετή.

Ο Αριστοτέλης ξεκινά την έρευνά του στα Ηθικά Νικομάχεια με δεδομένη αξιωματικά την πεποίθηση ότι κάθε ανθρώπινη δραστηριότητα, πρακτική δεξιότητα ή επιστημονική έρευνα αποβλέπουν πάντοτε σε έναν στόχο, ο οποίος ορίζεται ως αγαθόν. Μεταξύ των αγαθών υπάρχει ιεράρχηση, και τελικός στόχος όλων των πράξεων είναι το ύψιστο αγαθό (ταγαθόν και το άριστον). Αυτό αποτελεί επιδίωξη της ανώ-

τερης ανθρώπινης δεξιότητας, της πολιτικής τέχνης, και είναι κατά γενική παραδοχή η ευδαιμονία. Το συμπέρασμα αυτό του Αριστοτέλη δεν προκύπτει μόνο από μία απλή ανάλυση των εννοιών τέλους-πράξεως αλλά από τα ίδια τα δεδομένα της ανθρώπινης συμβίωσης και την ύπαρξη οργανωμένων ανθρώπινων κοινωνιών. Η πολιτική, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, «πλείστην επιμέλειαν ποιείται του ποιούς τινάς και αγαθούς τους πολίτας ποιήσαι και πρακτικούς των καλών».

Η ξεχωριστή αυτή φροντίδα είναι φανερή σε δύο επίπεδα: το επίπεδο της νομοθεσίας, όπου ο νομοθέτης καθορίζει τους νόμους, τους γενικούς δηλαδή κανόνες της κοινωνικής συμβίωσης, και στο πρακτικό επίπεδο, το οποίο περιλαμβάνει την καθημερινή διακυβέρνηση μίας πολιτείας, την οικονομική διαχείριση ή την πρακτική φροντίδα της καθοδήγησης του ίδιου μας του εαυτού. Η πολιτεία δεν έχει άλλο στόχο παρά την ευδαιμονία του ατόμου, η οποία δε διαφοροποιείται από το συνολικό αγαθό της ίδιας της πόλης, αλλά πραγματοποιείται μέσα στην πόλη, με την ασφάλεια, τις οικονομικές συνθήκες και τους εκπαιδευτικούς της θεσμούς. Μ' άλλα λόγια, η ηθική του Αριστοτέλη είναι κοινωνική, και η ευτυχισμένη ζωή πραγματώνεται στις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που συνιστούν την ελληνική πόλη-κράτος, είναι ένας εφικτός αντικειμενικός στόχος με διάσταση πρακτική και κοινωνική.

Στο ερώτημα ποια είναι η φύση της ευδαιμονίας οι άνθρωποι έδιναν διαφορετικές απαντήσεις. Ο Αριστοτέλης επισημαίνει ότι συνήθως ταυτίζεται με τα εξωτερικά αγαθά κατά περίπτωση, ή την ηδονή και τις απολαύσεις, την τιμή, την αρετή ή τέλος την φιλοσοφική αναζήτηση και, ανάλογα, διαμορφώνονται διαφορετικές μορφές ζωής που επιδιώκουν να πραγματοποιήσουν τα αγαθά αυτά. Οι τρεις σημαντικότεροι είναι ο βίος των απολαύσεων, ο πολιτικός βίος και ο φιλοσοφικός-θεωρητικός. Ωστόσο, η φύση της μπορεί να διαπιστωθεί από την επισκόπηση του έργου του ανθρώπου. Η φύση σύμφωνα με τον Αριστοτέλη αναθέτει σε κάθε τι σε αυτόν τον κόσμο ένα συγκεκριμένο προορισμό και το έργο του ανθρώπου είναι η ιδιαίτερη λειτουργία για την οποία δημιουργήθηκε (είναι το τέλος, η ολοκλήρωσή του ως όντος), και επιπλέον ορίζει την ίδια την φύση του. Ο κατεξοχήν προορισμός του ανθρώπου είναι ζωή πρακτική τις του λόγου έχοντος, ή όπως διατυπώνεται αμέσως πιο κάτω έργο ανθρώπου ψυχής ενέργεια κατά λόγον ή μη άνευ λόγου, δηλαδή μία μορφή δραστηριότητας ψυχικής, είτε του μέρους της ψυχής που υπακούει στο λόγο, ή του κατεξοχήν έλλογου μορίου της ψυχής του. Επιπλέον, όπως στις διάφορες τέχνες, οι επιμέρους τεχνικές δραστηριότητες είναι αποτέλεσμα της επάρκειας και επιδεξιότητας του τεχνίτη (λχ, το παίξιμο της κιθάρας, το έργο του κιθαριστή, είναι αποτέλεσμα της δεξιότητας του να παίζει κιθάρα), έτσι και για τον άνθρωπο το υπέρτατο αγαθό είναι η ενέργεια της ψυχής του, η οποία γίνεται σύμφωνα προς την ανθρώπινη αρετή, ή αν αυτές είναι πολλές, σύμφωνα προς την καλύτερη και τελειότερη από αυτές. Κατά τη διατύπωση του ίδιου του Αριστοτέλη: το ανθρώπινο αγαθόν ψυχής ενέργεια γίνεται κατ' αρετήν, ει δε πλείους αι αρεταί, κατὰ την αρίστην και τελειοτάτην. Ο παραπάνω ορισμός του υπέρτατου ανθρώπινου αγαθού καταρρίπτει την παλαιότερη πλατωνική άποψη ότι η ευδαιμονία είναι έξις, η κατοχή των αρετών, καθώς και την άποψη του Σωκράτη ότι η αρετή είναι γνώση. Αφετέρου απαντά έμμεσα σε ένα άλλο ερώτημα, τον τρόπο με τον οποίο είναι εφικτή η απόκτησής της. Αν κατακτάται δηλα-

δὴ με τὴ μάθηση, τὴ συνήθεια, κάποιου ἄλλου εἶδους ἀσκήση ἢ εἶναι δῶρο τῶν θεῶν ἢ τῆς τύχης. Ὁ Ἀριστοτέλης, θεωρώντας τὸ ἀνθρώπινο ἀγαθὸ ὡς τὴ δραστηριότητα σύμφωνα με τὴν ἀνθρώπινη ἀρετὴ, τὸ τέλος τῶν πράξεων καὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἐσωτερικεύει τὴν εὐδαιμονία, μεταθέτοντάς τὴν ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς παράγοντες σὲ ἐμὰς τοὺς ἰδίους. Ἀπορρίπτει κάθε μεταφυσικὴ διάστασή της, ἐνῶ λύνει καὶ τὸ πρόβλημα τῆς σταθερότητάς της, καθὼς τὴν ἀποσυνδέει ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ ἀγαθὰ, ποὺ εἶναι χρήσιμα ἀλλὰ δευτερεύοντα, ἢ τὴ μεταβολὴ τῆς τύχης. Με μία χαρακτηριστικὰ ἀνθρωπιστικὴ καὶ αἰσιόδοξη θέση, θεωρεῖ ὅτι εἶναι ἐφικτὴ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀρκεῖ τὰ άτομα νὰ ἐπιδέχονται μάθησης καὶ φροντίδας, γιὰ νὰ φτάσουν τὴν ἀνθρώπινη ἀρετὴ.

Γιὰ τὴν πληρέστερη κατανόηση τῆς εὐδαιμονίας ὁ Ἀριστοτέλης καταγίνεται στὴ συνέχεια με τὴ διερεύνηση τῆς ἀρετῆς. Ἡ λέξη δηλώνει σήμερα, τὴν νηικὴν ὑπεροχή, ἢ τὸ κοινωνικό-νηικό προτέρημα τῆς προσωπικότητας κάποιου. Στὴν ἀρχαία γλῶσσα ὅμως ἡ ἀρχικὴ σημασία της εἶναι "ἐπάρκεια σὲ κάτι", ὅπως αὐτὴ ἐκδηλώνεται σὲ μία πράξη ἡ ὁποία συνιστᾷ ἡ ἴδια μία ἐπιτυχὴ ἐκβασή. Ἔτσι ὁ Ὀμηρὸς λχ., (Ιλ.22.276) μιλά γιὰ τὴν ἀρετὴ τοῦ ἀλόγου ποὺ συνίσταται στὸ καλὸ τρέξιμό του. Στὸ ἀνθρώπινο ἐπίπεδο, ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἴσως ἐξαιρετικὰ δύσκολος, καὶ ἡ σημασία τῆς ἀρετῆς μεταβαλλόταν ἀπὸ ἐποχὴ σὲ ἐποχὴ, ἀνάλογα με τὶς ἱστορικὲς συνθήκες καὶ τὰ αξιολογικὰ πρότυπα ποὺ ἐπικρατοῦσαν. Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀμήρου εἶναι ἓνα γενικὸ αἶσθημα ὑπεροχῆς, κυρίως ὅμως εἶναι ἡ γενναία πολεμικὴ δράση ποὺ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν αἰδῶ. Ἡ ὀμηρικὴ ἀρετὴ θεμελιώνεται σὲ μία εὐγένεια τῆς ψυχῆς, σὲ ἓνα ἀληθινὸ αἶσθημα τιμῆς, ποὺ ὠθεῖ τὸν ἥρωα νὰ ἐπιτελέσει πράξεις γενναίες ποὺ θὰ ἐπιφέρουν στὸν ἴδιο καὶ στοὺς οἰκεῖους τοῦ δόξα καὶ φήμη. Γενικὰ ἡ ἀρετὴ εἶναι ἓνα προνόμιο τῶν ευγενῶν, καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαίκοὺς χρόνους δηλώνει χωρὶς διάκριση τὴ γενναιότητα στὴ μάχη, τὸν πλοῦτο, τὴν ἀθλητικὴν ὑπεροχή, τὴ ρητορικὴ δεινότητα, τὸ θάνατο στὴ μάχη γιὰ τὸ κοινὸ καλὸ ἢ τὸ ἰδανικὸ τῆς ὑπακοῆς στοὺς νόμους. Οἱ διαφορετικὲς αὐτὲς ἀντιλήψεις θὰ διασπάσουν τὴν ἀρχικὴ ἐνότητα τῆς ἀρετῆς καὶ θὰ ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα μία πληθώρα ιδιοτήτων ποὺ θεωροῦνται ἀνθρώπινες ἀρετές. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πηγὴ τῆς προέλευσης τῆς ἀρετῆς, ἦταν καὶ αὐτὴ ἓνα ἐπίμαχο ζήτημα. Οἱ ευγενεῖς ἀπαντοῦσαν ὅτι ἦταν ἡ καταγωγή, ἀργότερα ὅμως, κυρίως στὰ χρόνια τῶν Σοφιστῶν, ὡς πηγὴ θεωρήθηκε ἡ διδασκαλία ἢ ἡ ἀσκήση. Ὡς τὰ χρόνια τῶν Σοφιστῶν ἡ ἀρετὴ ὀρίζεται γενικὰ ὡς ευπραγία, μία ἐπιτυχὴς ἐκβασή. Πρῶτος ὁ Σωκράτης ταύτισε τὴν ἀρετὴ με τὴ γνώση. Ἡ ταύτιση τῆς ἀρετῆς με τὴ γνώση ἔχει καθοριστικὴ σημασία γιὰ τὴν μετέπειτα ἐξέλιξη τῆς σημασίας της. Ἡ γνώση ἔχει τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς σταθερότητας καὶ στὸ ἐξῆς ἡ ἀρετὴ δὲν θὰ ταυτίζεται με τὶς ἐξωτερικὲς ἐπιτυχεῖς πράξεις, ἀλλὰ με μία ἐσωτερικὴ κατάσταση τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἐκδηλώσεις τὶς ποικίλες ἐπιτυχεῖς πράξεις.

Ἀφετηρία τῆς ἀριστοτελικῆς διερεύνησης τῆς φύσης τῆς ἀνθρώπινης ἀρετῆς εἶναι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ. Αὐτὴ, σύμφωνα με τὸν Ἀριστοτέλη, διαιρεῖται σὲ δύο μέρη:

Ένα μέρος που ονομάζεται άλογον και ένα δεύτερο το λόγον έχουν. Το πρώτο χωρίζεται σε δύο πάλι μικρότερα μέρη: α) το φυτικόν και β) το επιθυμητικόν και όλως ορεκτικόν το οποίο μετέχει πως του λόγου και είναι κατοίκιον αυτού και πειθαρχικόν. Το δεύτερο αυτό τμήμα, η αισθητική ψυχή, έχει την ικανότητα να αισθάνεται ηδονή και λύπη και να επιθυμεί. Το λόγο έχουν είναι και αυτό διττού χαρακτήρα: διττόν ἐσται και το λόγον έχουν, το μὲν κυρίως και ἐν αὐτῷ, το δ'ὡσπερ του πατρός ακουστικόν τι. Με σύγχρονους όρους θα λέγαμε ότι ο άνθρωπος διαθέτει τον καθαυτό νου, και τη δύναμη της επιθυμίας. Η δύναμη αυτή, στον άνθρωπο που διαθέτει αυτοέλεγχο, υπακούει στις επιταγές του λογικού, στον μη πειθαρχημένο απειθαρχεί. Με βάση τα μέρη της ψυχής διακρίνονται στη συνέχεια δύο είδη αρετής, οι αρετές του καθαυτού έλλογου στοιχείου, όπως η σοφία, η σύνεση, και η φρόνηση, και οι αρετές του ενδιάμεσου στοιχείου, οι αρετές του χαρακτήρα (βλ. το σχεδιάγραμμα των ηθικών αρετών στα Ηθικά Ευδήμεια 1220b 1221). Με τις πρώτες ο Αριστοτέλης ασχολείται στο έκτο βιβλίο. Με τις δεύτερες στα βιβλία 2-5. Από το βιβλίο 2 μέχρι το χωρίο 1115a 4 του 3ου βιβλίου και ως το τέλος του 4ου βιβλίου αναλύονται διεξοδικά οι κύριες αρετές που αναγνωρίζονται στην Αρχαία Ελλάδα την εποχή του Αριστοτέλη. Το 5ο βιβλίο εξετάζει αναλυτικά την έννοια της δικαιοσύνης.

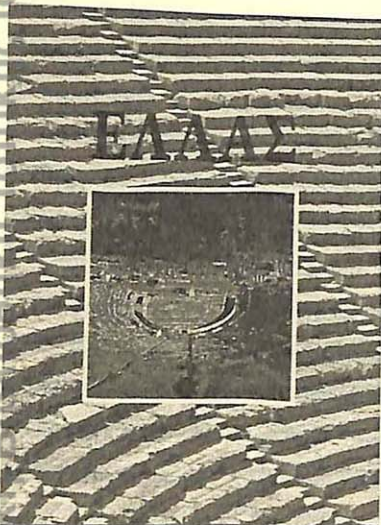
Το πρώτο βιβλίο τελειώνει με έναν σύντομο ορισμό των αρετών: των έξων δε τας επαινετάς αρετάς λέγομεν. Έξις είναι η τελική κατοχή ενός συγκεκριμένου, σταθερού τρόπου συμπεριφοράς. Δηλώνει ότι το υποκείμενο είναι έτσι διαμορφωμένο, ώστε να ενεργεί με ένα μόνιμο και σταθερό τρόπο. Η έξις προϋποθέτει την προαίρεση, την καλή και κακή χρήση των παθών. Τα πάθη είναι, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, βιολογικές ιδιότητες, που δεν έχουν καμιά αξιολογική ποιότητα, δεν χαρακτηρίζουν δηλαδή τον άνθρωπο ως καλό ή κακό. Το καθένα ενέχει την υπερβολή και την έλλειψη, όπως και οι ανθρώπινες πράξεις. Από τη φύση μας διαθέτουμε τη δυνατότητα συμμετοχής στα πάθη και ο καθένας μας ανάλογα με τη στάση που τηρεί επιτυγχάνει ή αποτυγχάνει ως προς την αρετή. Η έξις που τελικά επαινείται, είναι αρετή, και η αρετή είναι εκείνη που πραγματώνει την υποκειμενική μεσότητα, μία μέση στάση ανάλογα με τις συνθήκες, τα πράγματα, τους ανθρώπους το λόγο και τον τρόπο που πρέπει. Η ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη καταλήγει στην πρόταση ότι η ολοκληρωμένη αρετή γεννιέται από την αλληλεπίδραση του διανοητικού στοιχείου και του ηθικού. Στη συνέχεια του έργου θα τονίσει τη φυσική βάση της ηθικότητας (τη βασική σκέψη των πρώτων ενοτήτων του δεύτερου βιβλίου) κατά τη λήψη των αποφάσεων και εκείνο το είδος της ηθικής γνώσης που οφείλεται στο ότι κάνουμε πράξη το αγαθό στην καθημερινή μας ζωή. Όποιος ρυθμίζει τη ζωή του με αυτή την αρχή θα επιτύχει τελικά την ευδαιμονία.

Το Β' μέρος στο επόμενο τεύχος

Παναγιώτης Γ. Παπαδημητρίου

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

Επιμέλεια ΒΟΥΛΑ ΚΟΤΣΑΛΟΥ-ΠΑΠΑΡΗ

**ΕΛΛΑΔΑ – ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ:
ΑΡΧΑΙΑ ΘΕΑΤΡΑ**

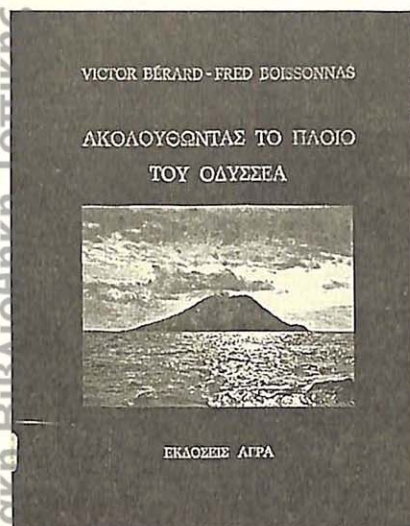
ΕΚΔΟΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Το θέατρο γεννήθηκε στην Αθήνα της αρχαϊκής εποχής σχεδόν με τη Δημοκρατία. Η χρονική στιγμή προσδιορίζεται από την 61 Ολυμπιάδα (536-532 π.Χ.) όταν ο ποιητής Θέσπης από την Ικαρία της Αττικής έβαλε απέναντι στους χορευτές που γιόρταζαν τα Μεγάλα Διονύσια έναν άντρα με βαμμένο πρόσωπο, ο οποίος έκανε διάλογο με τον κορυφαίο του χορού. Αυτός ήταν ο πρώτος ηθοποιός. Λίγο αργότερα ο Αισχύλος πρόσθεσε άλλον ένα ηθοποιό. Ο κυκλικός χορός με το τραγούδι όμως εξακολουθούσε να αποτελεί το κύριο μέρος, ενώ ο διάλογος γέμιζε τα κενά ανάμεσα στο λυρικό λόγο. Σ' αυτή την πρώιμη εποχή ήταν απαραίτητο όλο κι όλο ένα κυκλικό πλάτωμα για χορό και ηθοποιούς,

ενώ οι θεατές στέκονταν γύρω τους. Αρκετά νωρίς κατασκεύασαν γι' αυτούς στην αγορά της Αθήνας ξύλινα ικριώματα. Η κλασσική αρχιτεκτονική μορφή του θεάτρου ολοκληρώνεται τον 4ο αιώνα π.Χ. Το κοίλον που περιέχει τα εδώλια των θεατών σχεδιάζεται αριστοτεχνικά, ώστε να προσαρμόζεται στο τοπίο, να έχει καλή ακουστική και να εξυπηρετεί και την κίνηση των θεατών. Στις πρώτες σειρές κατασκευάζονται πολυτελή μαρμάρινα έδρανα για τα διακεκριμένα πρόσωπα της δημόσιας ζωής. Η σκηνή αποκτά μνημειακή μορφή και διακοσμείται με ζωγραφικούς πίνακες που σχετίζονται κάθε φορά με την παράσταση. Οι ηθοποιοί που ο αριθμός τους αυξήθηκε στο μεταξύ, εμφανίζονται και δρουν πάνω σε υπερυψωμένο προσκήνιο.

Το ελληνικό θέατρο έγινε πολύ νωρίς γνωστό και αγαπητό στη Δύση. Οι παραστάσεις δίνονταν σε πρόχειρα ξυλότευκτα θέατρα. Ενώ το πρώτο λίθινο θεατρικό κτίσμα κατασκευάστηκε στη Ρώμη από τον Πομπήιο το 55 π.Χ. με πρότυπο το ελληνικό θέατρο της Μυτιλήνης. Αργότερα στα αυτοκρατορικά χρόνια αποκρυσταλώθηκε ένας τύπος θεάτρου : σκηνή ορχήστρα και κοίλον δέθηκαν σε μια αρχιτεκτονική ενότητα.

Το θέατρο εξακολουθεί να παραμένει υπαίθριο, ωστόσο δημιουργεί την αίσθηση ενός εσωτερικού χώρου. Στις κόγχες της τριώροφης σκηνής τοποθετούνται αγάλματα θεών και αυτοκρατόρων ενώ από τη στενή στέγη της πέφτει το μεγάλο παραπέτασμα, η αυλαία του θεάτρου. Στην ορχήστρα που συχνά διαμορφώνεται κατάλληλα, γίνονται θηριομαχίες, κυνήγια άγριων ζώων, αγώνες μονομάχων και αναπαραστάσεις ιστορικών ναυμαχιών. Το αρχαίο θέατρο φαίνεται να επιβίωσε στην Κωνσταντινούπολη ως τον 7ο αι. μ.Χ. όταν η Εκκλησία απαγόρευσε τις θεατρικές μεταμφιέσεις και τη χρήση του ονόματος του Διονύσου. Η επιστροφή στο αρχαίο θέατρο ξεκινά στην Ελλάδα το 1927 στο θέατρο των Δελφών με εμπνευσμένη πρωτοβουλία του ποιητή Αγγελου Σικελιανού. Σήμερα οι κορυφαίες παραστάσεις της χρονιά δίνονται στο θέατρο της Επιδαύρου και στο Ωδείο του Ηρώδη του Αττικού, ενώ στους Δελφούς η Διεθνής Επιτροπή Θεατρικής Ολυμπιάδος διοργανώνει εξαιρετικής σημασίας Συμπόσια για το αρχαίο ελληνικό δράμα. Παράλληλα τα ελληνικά καλοκαίρια γεμίζουν πολλά από τα αρχαία θέατρα της χώρας με χιλιάδες θεατές που αναζητούν τη σπάνια συγκίνηση της παράστασης ελληνικού δράματος μέσα στους αυθεντικούς χώρους της κλασσικής αρχαιότητας.

ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟ ΠΛΟΙΟ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ BERARD VICTOR, BOISSONNAS FRED

(ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ)

Ο συγγραφέας V. Bernard υπήρξε πολυσχιδής προσωπικότητα: φιλόλογος, αρχαιολόγος, μεταφραστής, ιστορικός, γεωγράφος, ταξιδευτής. Ήταν ένας από τους σημαντικότερους ομηριστές της Ευρώπης. Η μετάφραση του της Οδύσσειας κυκλοφορεί στις τυποποιημένες εκδόσεις «Les Belles Lettres» της Fondation Bude. Στα δύο σημαντικότερα πολύτομα έργα του, *Les Pheniciens et l'Odyssee* και *Les navigations d'Ulysee*, προσπάθησε ν' ανασυνθέσει το ταξίδι του Οδυσσέα και να ταυτίσει γεωγραφικά τα ομηρικά τοπία στην λεκάνη της Μεσογείου. Ακολουθώντας

τον Στράβωνα που έλεγε ότι «δεν είναι ομηρικό να οικοδομείς μάταιες τερατολογίες χωρίς καθόλου να τις θεμελιώνεις στην αλήθεια», Ο Bernard έγραφε: «Η Οδύσσεια δεν είναι μια απλή συναρμολόγηση θρύλων: είναι ένα γεωγραφικό ντοκουμέντο, απεικόνιση ποιητική αλλά όχι παραμορφωτική μιας συγκεκριμένης Μεσογείου που είχε τις ναυσιπλοϊκές της συνήθειες, τις θεωρίες της για τον κόσμο και για τη ζωή των ναυτικών, τις Οδηγίες προς ναυτιλομένους και το εμπόριο της. Αντίστοιχα, η ίδια αυτή Μεσόγειος, αν την εξερευνήσουμε, μας δίνει την εξήγηση των οδυσσειακών περιπετειών στο συνολό τους και στις λεπτομέρειες: ο Οδυσσέας δεν ταξιδεύει μέσα στην κατακιά του θρύλου, σε τόπους φανταστικούς. Από κάβο σε κάβο, από νησί σε νησί, παραπλέει τις ακτές όπου ήδη ταξίδευαν οι έμποροι της Σιδώνας». Ο F. Boissonnas είναι ο περίφημος Ελβετός φωτογράφος των ελληνικών τοπίων στις αρχές του αιώνα. Εκεί δημοσιεύσει πολλά βιβλία με φωτογραφίες της Ηπείρου, της Μακεδονίας, του Ολύμπου, της Πελοποννήσου, της Αθήνας, της Κρήτης, των Κυκλάδων, δίνοντας πάντα τεράστια προσοχή στην ώρα και τη στιγμή της λήψης, στις περίφημες εκτυπώσεις των αρνητικών του καθώς και στις εκτυπώσεις των βιβλίων του με τη μέθοδο της βαθυτυπίας.

Το 1912 ο Bernard κάλεσε τον Boissonnas να ταξιδέψουν στα μέρη απ' όπου πέρασε ο Οδυσσέας και να αναγνωρίσουν και να αποτυπώσουν φωτογραφικά τα ομηρικά τοπία. Το αποτέλεσμα είναι αυτός ο τόμος με τις 165 θαυμάσιες φωτογραφίες του Boissonnas (επιλογή από χιλιάδες αρνητικά σε πλάκες γυαλιού) που αποκαλύπτει ένα μεσογειακό τοπίο των αρχών του αιώνα, τώρα πια τόσο αλλαγμένο όσο δεν είχε αλλάξει από τα χρόνια του Ομήρου. Έναλεύκωμα που εκτός από την αρχαιολογική και ιστορική του αξία αποτελεί το ίδιο ένα ποίημα και οδηγεί τον αναγνώστη σ' ένα άλλο νοσταλγικό ομηρικό ταξίδι.

ΖΕΙ Ο ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ;

ΝΙΚΟΣ ΣΟΦΙΑΝΟΣ

(Εκδόσεις Καλλιτεχνικός οργανισμός ΑΝΤΙΘΕΣΗ)

Ο συγγραφέας Νίκος Σοφιανός για το βιβλίο του «Ο Μέγας Αλέξανδρος είναι μια από τις ιστορικές προσωπικές, η οποία- έχοντας με γοητεύσει από την εποχή της εφηβικής μου ηλικίας-κατέληξε, τα τελευταία πέντε χρόνια, να γίνει η κεντρική μορφή που «εξουσιάζει» τη δραστηριότητα μου στο χώρο του ιστορικού και πολιτιστικού ντοκυμαντέρ.

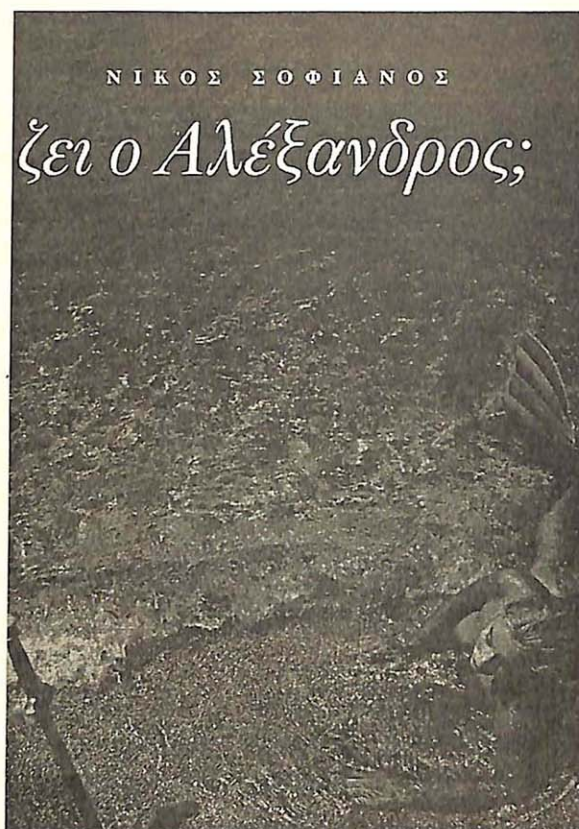
Μαγεμένος κυριολεκτικά απ' αυτό το παράφορο, σαγηνευτικό και αμφιλεγόμενο αστέρι στον αστερόπληθο ουρανό της μεγάλης ελληνικής κληρονομιάς, «σύρομαι» χρόνια τώρα πίσω από το αλεξανρινό άρμα, προσπαθώντας να μάθω, να νιώσω, να καταλάβω.

Στα πλαίσια αυτής της ενασχόλησης με τον Αλέξανδρο και προκειμένου να ολοκληρώσω μια σειρά ντοκυμαντέρ με θέμα την προσωπικότητα και το έργο του, ακολούθησα, μαζί με τους συνεργάτες μου, την πορεία της «απαράμιλλης πανελλήνιας εκστρατείας» από την Πέλλα ως τον Ινδό ποταμό.

Στη διάρκεια της διαδρομής αυτής γράφτηκε ετούτο το βιβλίο. Υπήρξε επακόλουθο των σπάνιων εντυπώσεων και των εξαίρετων συναισθημάτων, που επιφυλάσσει η πορεία «στ' ακνάρια του Μεγαλέξανδρου».

Ακολούθησα πιστά τη διαδρομή και συνεπαρμένος απ' αυτό το αληθινό παραμύθι μιας κορυφαίας ελληνικής στιγμής, πήρα μαζί μου το προαιώνιο ερώτημα της γοργόνας.

Από τις αιθεροπλάνητες κορφές του Ολύμπου ως τους αμμόλοφους της Καππαδοκίας, από τις ακτές της αρχαίας Φοινίκης ως το ιερό του Άμμωνα στη Σαχάρα, από τις όχθες του Τίγρη και του Εφράτη ως την Περσέπολη και τις Πασαργάδες, από τις στέπες της Σογδιανής ως την εκβολή του Ινδού στην Αραβική θάλασσα, το ερώτημα ήταν ένα: «Ζει ο Αλέξανδρος;»

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΙ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΤΑ ΒΡΕΙΤΕ
ΣΤΗΝ ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΘΕΑΝΩ ΖΩΓΙΟΠΟΥΛΟΥ».

ΚΕΝΤΡΟ ΤΟΠΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κ.Ε.Π.Α. Δ. ΒΕΡΟΙΑΣ
Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Τοπικής Ιστορίας

ΕΝΙΑΙΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΒΕΡΟΙΑΣ

Παύλου Μελά και Μπιζανίου
Τηλ. κέντρο: (0331) 22967, 62948 Fax: 27914

Δημοτική Επιχείρηση Πολιτισμού
Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο
Κέντρο Πολιτιστικών Πρωτοβουλιών και Επικοινωνίας

ΧΩΡΟΣ ΤΕΧΝΩΝ
Παύλου Μελά & Μπιζανίου
ΑΝΤΩΝΙΑΔΕΙΟΣ ΣΤΕΓΗ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ & ΤΕΧΝΩΝ
Αντωνιάδη 19

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ «ΘΕΑΝΩ ΖΩΓΟΠΟΥΛΟΥ»
Θ. Ζωγιοπούλου 3, τηλ. (0331) 24879

ΑΙΘΡΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ «Όλγανος»
Ολγάνου 19, τηλ. (0331) 28277

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ
Ιεραρχών 4, τηλ. (0331) 23880

ΘΕΡΙΝΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ «Μελίνα Μερκούρη»
Άλσος Παπάγου, τηλ. (0331) 72654